

**DE HOGESCHOOL
MET HET NETWERK**

Klankbordgroep ouderen binnen de BaNaBa-opleiding Interdisciplinaire Ouderenzorg: voor en door ouderen

**Afstudeerproject voorgedragen door:
Lotte Mathijs
Katrien Wouters**

Promotor: De heer Seppe Vanhex

Inhoudsdeskundige: De heer Wouter Grommen

***Oudere(n):
Paul De Meyer
Ivo Frenay
Pierre Reynders
Frans Vandenberghe***

**Academiejaar 2015-2016
Bachelor na Bachelor Interdisciplinair Ouderenzorg**

**DE HOGESCHOOL
MET HET NETWERK**

Klankbordgroep ouderen binnen de BaNaBa-opleiding Interdisciplinaire Ouderenzorg: voor en door ouderen

**Afstudeerproject voorgedragen door:
Lotte Mathijs
Katrien Wouters**

Promotor: De heer Seppe Vanhex

Inhoudsdeskundige: De heer Wouter Grommen

***Oudere(n):
Paul De Meyer
Ivo Frenay
Pierre Reynders
Frans Vandenberghe***

**Academiejaar 2015-2016
Bachelor na Bachelor Interdisciplinair Ouderenzorg**

Woord vooraf

Bij de uitwerking van onze scriptie konden wij niet alleen steunen op de competenties verworven in de loop van onze opleiding, maar ook op de kennis van een aantal lectoren gespecialiseerd in de ouderenzorg en op een bemoedigende achterban van familie en vrienden.

In de eerste plaats willen wij de heer Seppe Vanhex, onze promotor, danken om de sturing binnen het onderzoeksveld, om de vele aangereikte suggesties, om de steeds bereidwillige hulp en om de open en aangename sfeer waarin de samenkomsten verliepen, alsook de snelle en uitgebreide communicatie via andere kanalen.

Daarnaast gaat onze dank uit naar de heer Wouter Grommen, onze inhoudsdeskundige, voor het verschaffen van nuttige informatie omtrent de opleiding en hulp bij de vorming van de literatuurstudie. Daarbij willen wij hem ook bedanken voor het kritisch nalezen en corrigeren van onze scriptie en de fijne samenwerking. Ondanks zijn druk werkschema maakte hij steeds tijd vrij om onze vragen te beantwoorden.

Verder danken wij de leden van de focusgroepen voor hun enthousiasme en hun nuttige feedback, wat ons praktijkgedeelte heeft gekleurd.

Tot slot willen wij in het bijzonder onze ouders, broers, zussen, vrienden en vriend danken voor de continue belangstelling en aanmoedigingen tijdens onze studie en zeker ook bij het tot stand komen van deze scriptie.

Bedankt!

Inhoudsopgave

Woord vooraf	4
Inhoudsopgave	5
Lijst met afkortingen	8
Tabellen en figuren	9
Inleiding	10
DEEL 1: THEORIE.....	12
Inleiding	12
Hoofdstuk 1: Definiëring van ouderen	13
1.1 Algemene definitie	13
1.2 Gerontologie	13
1.3 Geriatrie.....	13
1.3.1 Kenmerken van de geriatrische patiënt.....	14
1.4 Actief ouder worden	14
1.5 Besluit.....	15
Hoofdstuk 2: Ouderen en participatie	16
2.1 Politieke participatie en verenigingsleven.....	16
2.1.1 Rechtstreekse deelname aan de politiek.....	16
2.1.2 Onrechtstreekse deelname aan de politiek	17
2.2 De Vlaamse Ouderenraad	18
2.2.1 Ontstaansgeschiedenis.....	18
2.2.2 Vlaamse Ouderenraad en actief ouder worden.....	18
2.2.3 Actief ouder worden op een aantal domeinen	18
2.3 Besluit.....	20
Hoofdstuk 3: Opleiding bachelor-na-bachelor Interdisciplinaire Ouderenzorg.....	21
3.1 Missie en visie van de opleiding.....	21
3.1.1 Missie	21
3.1.2 Visie.....	22
3.1.3 Beleids- en adviesorgaan.....	23
3.2 Competentieprofiel en rollen	23
3.2.1 Hoorcollege.....	23
3.2.2 Interdisciplinair werkcollege	24

3.2.3 Practicum.....	24
3.2.4 De vijf rollen.....	24
3.3 Besluit.....	25
Hoofdstuk 4: Klankbordgroep.....	26
4.1 Definitie klankbordgroep.....	26
4.2 De meerwaarde om een klankbordgroep ouderen te integreren in de BaNaBa- opleiding IOZ.....	26
4.3 Het doel van een klankbordgroep.....	27
4.3.1 Leden.....	27
4.3.2 Onderwijs.....	27
4.4 De werkwijze van een klankbordgroep.....	27
4.5 De rol van een klankbordgroep.....	28
4.6 De taken / verwachtingen van een klankbordgroep.....	28
4.7 De samenstelling van een klankbordgroep.....	29
4.7.1 Geslacht.....	29
4.7.2 Burgerlijke staat.....	29
4.7.3 Sociaal-economische status.....	30
4.7.4 Leeftijd.....	30
4.7.5 Etniciteit.....	30
4.7.6 Urbanisatie / suburbanisatie.....	30
4.8 Besluit.....	30
Algemeen besluit theoretisch gedeelte.....	31
DEEL 2: PRAKTIJK.....	32
Inleiding.....	32
Hoofdstuk 1: Methodologie.....	33
1.1 Deelnemers.....	33
1.2 Vragenlijst.....	34
1.3 Focusgesprekken.....	35
1.4 Verantwoording keuze onderzoek.....	35
1.5 De vijf rollen.....	37
Hoofdstuk 2: Resultaten.....	38
Hoofdstuk 3: Adviezen.....	51
Hoofdstuk 4: Samenvatting praktijk.....	53

Algemeen besluit praktisch gedeelte.....	56
Discussie	57
Reflectie.....	58
Algemeen besluit bachelorproef.....	59
Bibliografie	61
Abstract.....	66
Bijlagen	68
Bijlage 1: PowerPoint presentatie focusgesprekken.....	68
Bijlage 2: Informed consent.....	70
Bijlage 3: Interview KBG coördinator Hogeschool Windesheim.....	71
Bijlage 4: Interview KBG lid Hogeschool Windesheim.....	72
Bijlage 5: Vragenlijst	73

Lijst met afkortingen

A.d.h.v.	Aan de hand van
BaNaBa	Bachelor - na – bachelor
E.a.	En anderen
E.d.	En dergelijke
I.p.v.	In plaats van
I.v.m.	In verband met
IOZ	Interdisciplinaire ouderenzorg
KBG	Klankbordgroep
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
M.a.w.	Met andere woorden
M.b.v.	Met behulp van
M.n.	Met name
Nl.	Namelijk
O.w.v.	Omwille van
OOK	Ouderen Overleg Komitee
SARK	Seniorenadviesraad Kortesseem
Vb.	Voorbeeld
VUB	Vrije Universiteit Brussel
WHO	Wereldgezondheidsorganisatie

Tabellen en figuren

Tabel 1:	Naar een andere organisatie van de levensloop	14
Tabel 2:	Kenmerken focusgroepen	34
Tabel 3:	Samenvatting resultaten en adviezen	53-55
Figuur 1:	Verhouding respons/non-respons seniorenadviesraden	36

Inleiding

Uit de cijfers van de federale overheid blijkt dat er in België in 2005 bijna 1.800.000 Belgen een leeftijd hadden van 65 jaar en ouder. In 2015 is dit aantal gestegen naar ruim 2.000.000, 65 plussers (FOD, 2015). Hieruit kan geconcludeerd worden dat het aantal 65-plussers met de jaren mee zal stijgen. Omdat deze doelgroep steeds groter en ook steeds belangrijker wordt, is het aangewezen om binnen de gezondheidszorg en het onderwijs ook meer stil te staan bij deze doelgroep.

Om als hulpverlener een professionele kijk te krijgen in de leefwereld van ouderen is het ook belangrijk om deze op een holistische manier te benaderen. Daarom kan integratie van ouderen in het onderwijs als klankbordgroep een mooie stap zijn om de kwaliteit van zorg te verbeteren. Met dit in het achterhoofd is volgende onderzoeksvraag ontstaan: *“Op welke vlakken en hoe kunnen ouderen een actieve rol of functie opnemen als klankbordgroep binnen de opleiding interdisciplinaire ouderenzorg?”*.

In deze scriptie werd er nagegaan wat ouderen verstaan onder een klankbordgroep ouderen. Hoe zien zij dit in de praktijk en welke rollen zouden zij graag willen opnemen binnen het onderwijs? Op deze manier kunnen er tips en adviezen geformuleerd worden voor de opstart van een klankbordgroep binnen de opleiding BaNaBa IOZ in de toekomst.

In het eerste deel van de scriptie is er via een literatuurstudie onderzocht wat er verstaan wordt onder ouderen. Hierin wordt tevens een onderscheid gemaakt tussen de gerontologische en geriatische ouderen. Vervolgens worden ouderen en hun participatie in de maatschappij beschreven waarbij er wordt gekeken naar de verschillende vormen van participeren. Daarnaast is er een diepere kijk in de opleiding BaNaBa IOZ met de missie en visie van de opleiding, de verschillende lesinhouden en het competentieprofiel. Ten slotte wordt er gekeken hoe een klankbordgroep gevormd wordt en welke rollen en taken hiermee gepaard gaan.

Het tweede deel van deze scriptie bevat de toetsing van de theorie aan de praktijk. In het eerste hoofdstuk wordt de methodologie besproken. Hierin wordt een motivatie gegeven over de deelnemers, het soort van onderzoek en de focusgesprekken. Op voorhand is er een focusgesprek ontwikkeld met vragen gericht op de samenstelling van een klankbordgroep. Deze vragenlijst is bedoeld voor ouderen met interesse om toe te treden tot deze groep. Deze focusgesprekken zijn doorgedaan op drie verschillende momenten namelijk op 3 maart 2016, 18 maart 2016 en 21 maart 2016 binnen de respectievelijke seniorenraden van Kortesseem, Houthalen-Helchteren en Hasselt. Nadien zijn de resultaten die bekomen zijn via de focusgesprekken vergeleken met elkaar; dit wordt besproken in het tweede hoofdstuk. In hoofdstuk 3 worden tips en adviezen geformuleerd voor de samenstelling van een klankbordgroep binnen de BaNaBa opleiding IOZ van de Hogeschool PXL.

Binnen deze bachelorproef is er ook een reflectie en discussie op het schrijven van deze scriptie.

Beide delen worden afgesloten met een conclusie die uitmondt in een algemeen besluit van deze scriptie.

DEEL 1: THEORIE

Inleiding

De vergrijzing is een vaststaand feit waar niet omheen gedraaid kan worden. Onze samenleving kent een toenemende groei van het aantal ouderen. Dit heeft tot gevolg dat op termijn een kwart van de bevolking 65 plus zal zijn (Vanderleyden & Heylen, 2015). Doordat mensen steeds ouder worden, ontstaat er een actievere generatie ouderen, die over heel wat mogelijkheden en behoeften beschikt. Jongeren denken vaak –vol goede bedoelingen– te weten wat goed is voor ouderen. Er ontstaat een uniform gedrag voor een zeer diverse groep. Daardoor ontstaat er een onvolledig beeld van ouderen. (De Graaf & Tieleman, 2013). Elke oudere is een individu met elk een eigen levensloop. Ze hebben ook elk hun eigen karakter, geaardheid en maken elk afzonderlijk hun eigen keuzes (De Graaf & Tieleman, 2013). Er kan dus niet gesproken worden van een homogene groep (Giedts, 2015). Door middel van participatie in het onderwijs kan de oudere zijn kennis, kunde en levenservaring inzetten om een steentje bij te dragen aan de kwaliteit van zorg. Het is eveneens een instrument om isolement tegen te gaan (MOVISIE, 2008). Binnen de BaNaBa opleiding IOZ is er de mogelijkheid om een klankbordgroep ouderen te integreren (Grommen, 2013). De literatuurstudie omvat een theoretische uiteenzetting omtrent ouderen, ouderenparticipatie, de BaNaBa opleiding IOZ en de vorming van een klankbordgroep.

Hoofdstuk 1: Definiëring van ouderen

1.1 Algemene definitie

Er bestaan zeer veel definities om ouderen te omschrijven. Dit maakt dat het omschrijven van ouderen in één definitie moeilijk wordt, aangezien er niet gesproken kan worden over de oudere want ouderen vormen een heterogene groep (VUB, 2007; Giedts, 2013). Op federaal niveau wordt de regel gesteld dat men tot de doelgroep behoort wanneer de pensioengerechtigde leeftijd –deze is momenteel 67 jaar- wordt bereikt. Op Vlaams niveau is de leeftijdsgrens 60 jaar. Echter, hierbij moet een kanttekening gemaakt worden, namelijk (nl.) het prepensioen. Met andere woorden (m.a.w.) zijn er heel wat uitzonderingen op de algemene regels. Daarnaast is er een eeuwwisseling: vroeger werd er gesproken over een oudere rond 40-jarige leeftijd, waar dat nu de levensverwachting rond 80 jaar ligt.

Als er wordt gesproken over ouderen treden er vaak negatieve stereotypingen op zoals afrekenen met verlies, afscheid en sterven (Giedts, 2013). Onder ouderen kan wel verstaan worden dat het mensen zijn met veel levenservaring, die in de loop van deze jaren heel wat competenties verworven hebben. Met behulp van (m.b.v.) deze elementen kunnen zij een meerwaarde voor de samenleving betekenen.

Binnen de grote groep ouderen wordt er nog een onderscheid gemaakt tussen gerontologie en geriatrie (Moerenhout, 2013).

1.2 Gerontologie

Gerontologie is de wetenschap die de veroudering van de mens als object gaat onderzoeken. De gerontologie is een breed gebied waarin fysiologische, sociale, medische, economische en psychologische processen geordend worden. Onder dit domein wordt een gezonde oudere verstaan (De Clercq, 2015; De Graaf & Tieleman, 2013).

1.3 Geriatrie

Geriatrie is een onderdeel van de inwendige geneeskunde. Er wordt toegespitst op de preventie, diagnose en behandeling van ziektebeelden bij oudere patiënten. Binnen de geriatrie ligt er een sterke nadruk op het interdisciplinair samenwerken. Deze ouderen worden geconfronteerd met frailty. Dit zijn heel wat kenmerken waardoor de patiënt te maken krijgt met een functionele achteruitgang of m.a.w. er capaciteitsverlies is en waardoor het risico op het vertonen van geriatische ziektebeelden stijgt. Het is belangrijk te weten dat frailty op zich noch een ziekte, noch een syndroom is, maar wel een verhoogde kans op ziekte geeft door een aantal risicofactoren zoals leeftijd, ziekte, lage activiteit, ... Frailty komt voor in enge zin (lichamelijke kwetsbaarheid) en in bredere zin (zwakker draagvlak omwille van (o.w.v.) psychologische, financiële en sociale toestand, woonomstandigheden, ...) (De Clercq, 2015).

1.3.1 Kenmerken van de geriatrische patiënt

Onderstaande kenmerken geven aan waarin de geriatrische patiënt of kwetsbare oudere zich onderscheidt van jongere volwassenen en van vitale ouderen (De Clercq, 2015). Enkele kenmerken zijn:

- Hoge leeftijd;
- Ziektepresentatie;
- Functiestoornissen;
- Complexiteit van aandoeningen.

1.4 Actief ouder worden

Vroeger werd de levensloop voor de mens uitgestippeld. Deze traditionele levensloop bestaat uit drie delen:

Leeftijd	Leeftijdssegregatie	Leeftijdsintegratie			
Oud	Rusten	Zorg geven en ontvangen	Leren en onderwijzen	Werken/actief bijdragen	Rusten
Normaal	Werken				
Jong	Leren				

Tabel 1: Naar een andere organisatie van de levensloop (Baars, 2006).

De huidige levensloop kent geen afrastering meer tussen rusten, werken en leren. Op die manier wordt het soms moeilijker om tegemoet te komen aan de noden. Toch is het belangrijk dat deze grenzen blijven vervagen en in elkaar overgaan. Het blijft belangrijk om ouderen uit de passiviteit te halen en creatieve interacties met jongeren te blijven stimuleren in plaats van (i.p.v.) dit te belemmeren (Demeester, Moerenhout & Sierens, 2013). Actief ouder worden betekent ook de kwaliteit van het leven laten toenemen. Om succesvol ouder te worden, is het eveneens belangrijk om de positieve aspecten van veroudering in het achterhoofd te houden en ouderen niet te snel af te schrijven als versleten en “out”, maar juist als een belangrijke bron van wijsheid (Bowling & Iliffe, 2011).

Oude oratoren wisten dit al lang op voorhand. Volgens Solon neemt inzicht en welsprekendheid juist steeds meer toe naarmate men ouder wordt. Cicero wist dat er met hun ervaringen voor anderen gezorgd kon worden. Ten slotte was Seneca ook mee met het begrip ouder worden. Hij citeerde dat er nog veel werk te doen was voor ouderen. Aan de hand van (a.d.h.v.) deze uitspraken van redenaars kan dus gesteld worden dat actief ouder worden en het nut van participerende ouderen iets is wat al lang in beweging is (De Graaf & Tieleman, 2013).

1.5 Besluit

Mensen behoren tot de doelgroep ouderen vanaf een leeftijd van 67 jaar. Toch kunnen zij niet allemaal onder één noemer geplaatst worden; denk maar aan de indeling gerontologie/geriatrie. Deze hebben elk hun eigen eigenschappen en karaktertrekken. Het is belangrijk dat ouderen niet meer in de passiviteit blijven hangen maar dat ze meer richting activering gaan. Dit om de kwaliteit van leven te vergroten en hun wijsheid te laten overbrengen op anderen.

Hoofdstuk 2: Ouderen en participatie

Vanaf de geboorte participeren mensen in de maatschappij. Ze maken deel uit van het gezin, gaan naar school, treden toe op de arbeidsmarkt, ... Naarmate de leeftijd stijgt, gaat maatschappelijke participatie dalen of veranderen. Uit een studie van de Vlaamse regering blijkt echter dat 55-plussers op heel wat levensdomeinen minder participeren dan andere leeftijdsgroepen (Moons, Noppe & Pauwels, 2012). In wat volgt wordt een korte omschrijving gegeven van relevante thema's.

2.1 Politieke participatie en verenigingsleven

Vanuit de literatuur wordt er aangegeven dat er eerder een minder frequente deelname is aan de politiek en dat deze nog meer afneemt naarmate het beleidsniveau toeneemt. Binnen politieke participatie wordt er gesproken van beleidsparticipatie. Dit kan twee vormen aannemen, namelijk: de rechtstreekse en de onrechtstreekse deelname aan de politiek. Beiden worden hieronder verder uitgelegd (Buffel, De Donder, et al., 2011).

2.1.1 Rechtstreekse deelname aan de politiek

Bij een rechtstreekse deelname aan de politiek wordt bedoeld dat een oudere lid is van een politieke partij, vakbond, middenstandsorganisatie, beroepsvereniging of organisatie van werkgevers of zelfstandigen. Vaak vertonen deze ouderen meer interesse in politiek. Ouderen vinden voornamelijk deelname op lokaal bestuursniveau van belang. Deelname aan de federale en Vlaamse parlementen wordt ervaren als minder belangrijk. Als er wordt gekeken naar de betrekking tot de directe politieke participatie van ouderen, kan er gesteld worden dat ouderen vrijwel geen rol van betekenis spelen in het politieke apparaat. Het gevoel van interesse is één van de belangrijkste drijfveren om over te gaan naar rechtstreekse deelname aan de politiek.

De volgende factoren hebben een invloed op het niveau van interesse:

- Opleiding: personen met een hoger diploma zullen meer interesse vertonen in politiek dan mensen met een lager diploma.
- Sociaal-economische status: hoe hoger het inkomen, hoe meer interesse in politiek. Daarnaast heeft ook de burgerlijke staat een invloed op de interesse (vb. een weduwnaar gaat zich in mindere mate willen engageren voor politieke participatie dan een persoon die in een evenwichtig huwelijk zit).
- Leeftijd: de 'oldest old' ouderen zijn vaak niet geïnteresseerd in politiek. Naarmate de leeftijd stijgt, valt de interesse meer en meer weg.
- Geslacht: mannen tonen een hogere mate van interesse dan vrouwen.
- Gezondheidstoestand: deze heeft weinig invloed op politieke interesse (Buffel, De Donder et al., 2011).

2.1.2 Onrechtstreekse deelname aan de politiek

Dit houdt in dat er een deelname is aan activiteiten buiten het politiek apparaat. Zij zijn gericht op het beïnvloeden van politieke besluitvormingen. Enerzijds is er de deelname op beleidsniveau, anderzijds de deelname aan ouderen- en adviesraden.

Onderstaande opsomming zijn mogelijke beleidsvormen waartoe ouderen zich kunnen betrekken:

- Het beleid van sociale huisvestingsmaatschappijen;
- Het gemeentebestuur;
- Gemeentelijke raden;
- Het beleid van organisaties en instellingen in de gezondheidszorg;
- Het beleid van thuiszorginstellingen;
- Het beleid van organisaties die activiteiten voor ouderen organiseren;
- De inrichting van hun wijk (bv. leefbaarheid van de wijk);
- OCMW-beleid.

Uit onderzoek van Buffel, De Donder et al. (2011) is gebleken dat ouderen zich redelijk goed betrokken voelen binnen deze beleidsvormen.

Naast de betrekking bij beleidsvormen is er ook de deelname aan seniorenadviesraden. Hierbij ligt de nadruk op de belangenverdediging van ouderen op lokaal niveau binnen de gemeente rekening houdend met de wensen en noden van ouderen.

Het doel van een seniorenadviesraad is:

- Het bestuur adviseren over de zaken die tot hun werkterrein behoren.
- Zorgen dat inspraak geïntegreerd wordt/blijft ter voorbereiding van de uitvoering van het beleid in hun sector.
- Ruimte bieden voor samenwerking en met elkaar in gesprek treden, dit ten voordele van de verenigingen, organisaties en instellingen die werkzaam zijn op hun terrein.

Het nadeel van een seniorenadviesraad is dat deze geen garantie biedt op de belangenverdediging van ouderen (Buffel, De Donder et al., 2011).

2.2 De Vlaamse Ouderenraad

2.2.1 Ontstaansgeschiedenis

In 1993 werd het Vlaams Ouderen Overleg Komitee (OOK) opgericht. Dit met als doel de belangen van ouderen sterker naar de voorgrond te brengen. Op deze manier krijgen ouderen meer inspraak in het beleid. Immers, hun uiteindelijk doel was dat ouderenparticipatie mogelijk werd. Hieruit ontstond in 2004 de Vlaamse Ouderenraad (Moerenhout, 2013).

De opdracht van de Vlaamse Ouderenraad is:

- Adviseren van de Vlaamse Regering, het Parlement en de strategische adviesraden;
- Problemen en behoeften signaleren;
- Informeren over allerlei thema's i.v.m. ouder worden
- Sensibiliseren;
- Overleg stimuleren tussen de ouderenverenigingen.

2.2.2 Vlaamse Ouderenraad en actief ouder worden

De visie van de Vlaamse Ouderenraad is onder andere (o.a.) actief ouder worden. 2012 werd uitgeroepen tot het jaar van 'actiever ouder worden en solidariteit tussen de verschillende generaties'. Een belangrijk begrip dat zij hierin hanteren is 'active ageing'. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) houdt active ageing drie dingen in:

- Pensioen uitstellen;
- Gezondheid doen stijgen;
- Sociale uitsluiting verminderen door een stimulatie van de actieve deelname aan de maatschappij.

2.2.3 Actief ouder worden op een aantal domeinen

Langer werken

Dit behoort onder het eerste punt van de Wereldgezondheidsorganisatie. Onder langer werken wordt verstaan dat er geen vaste pensioenleeftijd bestaat, maar dat men een aantal vaste jaren moet werken (bijvoorbeeld 40 jaren dienst). Hierbij moet er rekening gehouden worden met de aard en zorglast van het werk (bijvoorbeeld nachtarbeid, onderbroken diensten). Vervolgens is het ook belangrijk dat er meer kansen worden opengesteld voor ouderen zoals bijscholing of aangepast werk. Onder aangepast werk kan het volgende verstaan worden: meer administratieve taken uitvoeren dan zware handenarbeid. Daarnaast streven zij ook naar bijverdiensten bovenop het pensioen, in plaats van het verminderen van het pensioen. Ten slotte mag vrijwilligerswerk niet ontmoedigd worden omdat deze inzet even belangrijk is als langer gaan werken (Heylen et al., 2011).

Gezondheid en zorg voor anderen en zichzelf

Onder gezondheid wordt hier verstaan: een gezondere levensverwachting, maar zeker ook preventie. Binnen de eigen zorg en zorg voor anderen speelt de eigen verantwoordelijkheid een belangrijke rol. Hierbij kunnen zij thema's aanhalen zoals (financiële) beperkingen en vermaatschappelijking van de zorg.

Bij vermaatschappelijking van de zorg wordt ernaar gestreefd dat mensen met een beperking, chronisch zieken, kwetsbare ouderen, jongeren met gedrags- en emotionele problemen, mensen die in armoede leven, ... in de maatschappij een eigen specifieke plek kunnen innemen. Hierbij moet er steun geboden worden waar nodig en moet de zorg in de samenleving geïntegreerd worden. Daarnaast moeten competenties van zorgafhankelijke ouderen voldoende gestimuleerd worden opdat zij toch nog zo lang mogelijk de regie over hun eigen leven kunnen behouden (Demeester, Moerenhout & Sierens, 2013).

De actieve oudere burger

Ouderen krijgen weinig kans om op een actieve manier te participeren aan het politieke leven. Toch zouden zij een sterkere rol moeten krijgen en opeisen zodat hun belangen eveneens op de voorgrond kunnen geplaatst worden. Binnen de regering, parlementen, politieke partijen, ouderenverenigingen en adviesraden kunnen zij deze rol verstevigen zonder op de achtergrond te verdwijnen.

Sociale en culturele participatie

Sociaal, geestelijk en lichamelijk actief blijven, zorgt ervoor dat het welbevinden van ouderen stijgt. Ze kunnen dit doen aan de hand van bepaalde netwerken zoals familie, burens, vrijwilligerswerk, ... Het financiële aspect, communicatie en tijd moeten hierbij in acht genomen worden.

Levenslang leren

Ouderen moeten de kans krijgen om bij te leren en zich om te scholen. Op deze manier kunnen zij nieuwe kennis, vaardigheden en attitudes vergaren. Demeester, Moerenhout & Sierens (2013) citeren: "Bovendien kan actief ouder worden ook inhouden dat ouderen zelf hun verworven kennis, vaardigheden en attitudes doorgeven aan jongeren en aan elkaar, op het werk of daarbuiten. Iedereen kan immers zowel leraar als leerling zijn."

Gelijke kansen op actief ouder worden

Binnen actief ouder worden, wordt verstaan dat uitsluiting voorkomen moet worden. Zo moet iedereen – arm of rijk, onafhankelijk van de mate van zorgbehoefte, ...- kunnen deelnemen aan de maatschappij/samenleving.

Binnen de klankbordgroep ouderen is het dan ook belangrijk om gelijkheid voorop te stellen.

Solidariteit tussen de generaties

Iedereen heeft mogelijkheden en beperkingen en moet in staat kunnen zijn deze potentieel te benutten want iedereen staat in voor het welzijn en de welvaart van anderen. Zo ontstaat er solidariteit tussen de verschillende generaties. Denk maar aan de sociale zekerheid, pensioenen en dergelijke (e.d.) (Demeester, Moerenhout & Sierens, 2013).

Conclusie domeinen activatie

Na het opsommen van deze domeinen is het duidelijk geworden dat ouder worden geen rest- of rustperiode hoeft te zijn. Ouderen met hun mogelijkheden en hun beperkingen, met hun levensvisie en –ervaringen, kunnen zich op die manier optimaal nuttig maken binnen de opleiding.

2.3 Besluit

Ouderen kunnen op heel wat vlakken participeren binnen de maatschappij. Enerzijds is er de politieke participatie die rechtstreeks of onrechtstreeks kan gebeuren. Er kan geconcludeerd worden dat ouderen zich voornamelijk aangetrokken voelen tot onrechtstreeks deelname aan de politiek (vb. seniorenadviesraden). Anderzijds biedt de Vlaamse Ouderenraad andere manieren van participatie aan zoals langer werken, zorg dragen voor, sociale en culturele participatie en levenslang leren. Maatschappelijke participatie hoeft dus niet te veranderen of te dalen naarmate men ouder wordt.

Hoofdstuk 3: Opleiding bachelor-na-bachelor Interdisciplinaire Ouderenzorg

3.1 Missie en visie van de opleiding

3.1.1 Missie

Vergrijzing zorgt voor een toename van het aantal ouderen binnen onze samenleving. Deze groep is tevens heterogeen waardoor onze maatschappij voor een uitdaging staat om te voldoen aan de mogelijkheden en behoeften van deze groep, die niet altijd gekend zijn. Binnen de opleiding Interdisciplinaire Ouderenzorg wordt er voornamelijk gewerkt rond innovatie wat betreft veroudering en ouderenzorg. Het verwezenlijken van deze innovatie is enkel mogelijk door een samenwerking van de verschillende disciplines (verpleegkundigen, maatschappelijk assistenten, ergotherapeuten, kinesisten, artsen, diëtisten, psychologen, logopedisten, ...) zoals is gebleken uit verschillende onderzoeken. Eén van deze onderzoeken is van de Nederlandse hartstichting (Vyt, 2013). Hieruit bleek dat een multidisciplinair team op een gespecialiseerde afdeling betere zorg verleent dan een niet-gespecialiseerde afdeling zonder interdisciplinaire samenwerking. Een voorwaarde om een goede interdisciplinaire werking te bekomen, is een goede coördinatie van overlegmomenten. Naast een betere kwaliteit van zorg - zoals eerder aangegeven - ontstaat er ook een hogere werktevredenheid en continuïteit van zorg (Vyt, 2013).

Een belangrijke pionier van het interdisciplinair samenwerken is André Vyt. Hij is docent aan de Arteveldehogeschool, gastdocent aan de universiteit in Gent en directeur van het PROSE Netwerk voor kwaliteitszorg.

Volgens de Wereldgezondheidszorgorganisatie (WHO) zou interdisciplinaire samenwerking eveneens zorgen voor een beter gebruik van middelen waardoor versplintering in de zorg kan worden tegengegaan.

De complexiteit en de multidimensionaliteit van de gezondheidsproblemen is in opmars en kan m.b.v. interdisciplinariteit beter benaderd worden.

Toch kan hierbij nog een kanttekening gemaakt worden. Het interdisciplinair samenwerken zou namelijk veel tijdsinvestering en energie vragen van de betrokken partijen.

Daarnaast nemen de specialisaties alleen maar toe, alsook de echeloning en reglementering. Door interdisciplinair overleg te verwerken binnen procedures en zorgpaden kunnen vaste momenten ingepland worden zodat de samenwerking bevordert wordt. Uiteindelijk is er ook nog de focus die er moet zijn op preventie en eerstelijnsgezondheidszorg.

Het uitwerken van structuren en mechanismen (management en personeelsbeleid) kan kwaliteit binnen de zorg verhogen en preventie tegen ziektes verbeteren.

O.w.v. deze elementen vindt Vyt het belangrijk dat er interdisciplinair samengewerkt wordt. Door interprofessioneel samen te werken, stijgt bovendien de kwaliteit van zorg en de gezondheid van mensen. Hierdoor is het dan ook belangrijk dat er niet gezorgd wordt voor, maar samen met mensen .

Dit soort van samenwerking zorgt voor een bredere kijk rondom de patiënt omdat er wordt gekeken vanuit verschillende perspectieven. Daardoor kan de zorg voor de patiënt veel effectiever verlopen (Pahor, Tervaskanto-Maentausta & Vyt, 2015).

Binnen de gezondheidszorg wordt het steeds belangrijker dat de cliënt een meer centrale rol krijgt binnen de hulpverlening. Zoals eerder aangehaald, is het belangrijk dat er niet voor, maar samen met de cliënt gewerkt wordt. Dit wordt ook wel 'client centered care' of 'cliënt centrale zorg' genoemd. Er wordt momenteel nog te weinig uitgegaan van de mogelijkheden van de cliënten, in dit geval ouderen. Op die manier kan zorg meer op maat van ouderen geboden worden. Immers, dé ouderen bestaan niet en daardoor is er dus ook geen pasklare oplossing voor de multicomplexe problemen. Door de cliënt in een regiepositie te zetten, kan er 'participatory healthcare' ontstaan. Dit is wanneer samenwerking als centrale pijler van de zorg gezien wordt. Hierbij zijn er zowel hulpverlener, als cliënt(systeem)actoren die samenwerken nodig (Timmer, 2014).

Er is meer nood aan vraaggericht werken. Echter, er is te weinig geweten over welke problemen er heersen binnen een doelgroep (Verbeek, 2010).

Het oprichten van een klankbordgroep ouderen binnen de BaNaBa IOZ kan hierbij een eerste stap zijn. Op die manier kan de doelgroep (of zijn vertegenwoordigers binnen de KBG) zelf benoemen welke problemen er heersen.

Zowel geriatrie als gerontologie worden met interdisciplinaire blik benaderd om zo een beter inzicht te kunnen krijgen in het verouderingsproces. Het is belangrijk dat zorg- en dienstverleners een empowerende visie aanleren waarbij er rekening wordt gehouden met een maximale participatie en autonomie van oudere cliënten (Grommen, 2013).

3.1.2 Visie

De opleiding beoogt als doel om professionele bachelors binnen de gezondheidszorg en sociaal-agogisch werk als expert in te schakelen binnen de ouderenzorg (vb. referentiepersoon, kwaliteitscoördinator, ...). De opleiding kan gerontologische en geriatrische onderwerpen ondersteunen en integreren op een innovatieve wijze opdat de autonomie van de cliënt centraal staat.

De wetenschap is hierbij het vertrekpunt, wat vervolgens leidt tot evidence-based practice. Studenten worden opgeleid om verschillende rollen te kunnen innemen en uit te bouwen waarbij er steeds gelet wordt op respect voor de noden van de cliënt en zijn omgeving (Grommen, 2013).

3.1.3 Beleids- en adviesorgaan

Opleidingsbureau

Dit orgaan zorgt voor een strenge bewaking van kwaliteit binnen de opleiding. Het wordt gedaan a.d.h.v. evaluatieacties, het benoemen van de verantwoordelijkheden en aanbevelingen formuleren die betrekking hebben op curriculumrevisies of –wijzigingen. Deze groep bestaat uit minstens twee studenten vanuit de opleiding (met voorkeur één student uit ieder jaar), de leden van het lopende blok en de opleidingscoördinator. Deze leden worden ook afwisselend aangevuld met experts. Binnen het opleidingsbureau worden regelmatig de doelstellingen, de inhoud, de werkvormen, de leermiddelen en de evaluatie van de opleidingsonderdelen herbekeken (Grommen, 2013).

Werkveldcommissie

Hierin wordt het werkveld waarover opleiding gegeven wordt, vertegenwoordigd. Er is eveneens een jaarlijkse consultatie voor de opleiding waarin verschillende aspecten van het curriculum worden geëvalueerd (Grommen, 2013).

Studentencommissie

Binnen dit orgaan worden de studenten van de opleiding vertegenwoordigd. Hier gebeurt tevens een jaarlijkse consultatie van de opleiding en worden de verschillende aspecten van de opleiding geëvalueerd (Grommen, 2013).

3.2 Competentieprofiel en rollen

Binnen de opleiding worden vijf rollen gehanteerd (Grommen, 2013). Aan elke rol zijn verschillende competenties en gedragsindicatoren verbonden. Ouderen, die binnen de klankbordgroep stappen, kunnen deze rollen eveneens opnemen.

Binnen deze competenties en gedragsindicatoren wordt er een vertaalslag gemaakt naar ouderen in plaats van de studenten. Dit wil niet zeggen dat elke rol door ouderen zal worden opgenomen. Deze rollen kunnen naar voren komen binnen de opleiding onder verschillende vormen zoals: hoorcolleges, werkcolleges en practica.

3.2.1 Hoorcollege

Een college waarbij er vooral gebruik wordt gemaakt van een mededelende vorm van het onderwijs. Er wordt aan een grote groep studenten domeinspecifieke informatie op een gestructureerde manier geven. De vakinhoud wordt gepresenteerd door een docent. Hierbij is het de bedoeling dat het leerproces van de student zo goed mogelijk verloopt (KU Leuven, 2012; Erasmus University Rotterdam, 2015).

3.2.2 Interdisciplinair werkcollege

Een werkcollege -of ook wel oefenzitting genoemd- biedt aan studenten de mogelijkheid om de theoretische opdrachten uit te voeren of te bespreken. Hierbij wordt het probleemoplossend vermogen van de studenten geprikkeld. Binnen de BaNaBa IOZ worden de hoorcolleges verbonden aan de werkcolleges. Hier wordt er gewerkt in kleine groepen met praktische oefeningen en worden er discussies gevoerd (KU Leuven, 2015).

3.2.3 Practicum

Binnen een practicum staat een praktijkgerichte opdracht centraal. De studenten worden geacht hun inzichten en vaardigheden die ze vergaard hebben in de theoretische lessen aan een complex praktijkprobleem te toetsen om zo een oplossing te vinden. (KU Leuven, 2015).

3.2.4 De vijf rollen

Hieronder volgen de rollen die als maatstaf gebruikt worden binnen het competentieprofiel van de BaNaBa IOZ.

Expert

Als expert is het belangrijk dat er op een methodische wijze gerontologische en geriatrische deskundigheid wordt verleend. Daarnaast kan er gespecialiseerde zorg op maat van een oudere cliënt geboden worden. Hierbij is er nood aan wetenschappelijke kennis, klinisch inzicht en deskundigheid. Het is voornamelijk om de autonomie van oudere cliënten te bewaren en deze te empoweren.

Coördinator

Bij het opnemen van deze rol wordt er geacht om de proactieve gerontologische acties en de intra-, extra- en transmurale geriatrische activiteiten op elkaar af te stemmen. Eveneens moet er respect getoond worden voor de autonomie van oudere cliënten.

Innovator

Op basis van de principes van evidence based practice gaat de innovator de kwaliteit van gerontologische tussenkomsten en geriatrische zorgverlening verhogen. Dit met behulp van innovatieve acties.

Coach

Deze vertrekt vanuit zijn/haar deskundigheid en zorgt zo voor een actieve bijdrage aan de kwaliteit van het professioneel handelen van het interdisciplinair team.

Professional

De professional zorgt dat de ouderenzorg geprofileerd wordt in de maatschappij op een actieve wijze. De professional gaat zijn/haar professioneel handelen steeds in vraag stellen.

3.3 Besluit

Uit onderzoek van professor André Vyt is gebleken dat interdisciplinaire samenwerking bevorderend werkt binnen de ouderenzorg waardoor de kwaliteit van het leven toeneemt. De BaNaBa leidt medewerkers uit de gezondheidszorg en sociaal-agogisch werk op om expert te worden binnen de ouderenzorg. Aan de hand van een competentieprofiel en bijkomende rollen worden duidelijke verwachtingen geschapen om als interdisciplinair expert aan de slag te gaan.

Hoofdstuk 4: Klankbordgroep

Onderstaande literatuur is verkregen via een benchmarkingonderzoek aan de hogeschool Windesheim. Deze hogeschool biedt de voorkeur omdat zij een klankbordgroep ouderen hebben die verbonden is aan het onderwijs. Er werd deels vertrokken vanuit hun onderzoek, ideeën, bevindingen, ... Deze informatie werd bekomen via een lid van de klankbordgroep van hogeschool Windesheim en de coördinator van deze groep.

4.1 Definitie klankbordgroep

Het is een speciaal samengestelde groep mensen die als luisterend oor fungeren, advies verlenen, hun mening geven en zelf geen beslissingen nemen (Van Dale Uitgevers, 2015). Deze groep wordt samengesteld voor een overleg met personen/organisaties, die aangeven wat er leeft in de samenleving en hierover vervolgens feedback kunnen geven (Bontenbal, 2010). Vertaald naar de BaNaBa-opleiding IOZ is dit een groep ouderen die zowel de geriatrische als de gerontologische ouderen vertegenwoordigen, actief meedenken en participeren binnen de opleiding.

4.2 De meerwaarde om een klankbordgroep ouderen te integreren in de BaNaBa-opleiding IOZ

Vanuit de missie en visie kan er geconcludeerd worden dat er vertrokken wordt vanuit een empowerende visie, gericht op participatie en autonomie. Er is echter toch een missend facet want tot op heden wordt er rond de cliënt gewerkt, maar niet met de cliënt. Hierdoor gaat het aspect van participatie verloren. Vanuit dit punt vertrekt het idee om een klankbordgroep ouderen te integreren. Jukema (2015) haalt aan dat een klankbordgroep nuttig is omdat er systematisch feedback wordt gegeven omtrent het onderwijs en onderzoek dat er verricht wordt. Daarnaast wordt het verhaal van en door een oudere verteld en hierdoor ontstaan er nieuwe inzichten in de primaire doelgroep. Op deze manier is het mogelijk om een beleid te ontwikkelen dat een centrale positie kan innemen in onderwijs en onderzoek. Vanuit het standpunt van de ouderen wordt het aansluiten bij een klankbordgroep gezien als een uitdaging waardoor er contact is met de studenten. Dit wordt door ouderen op een goede manier ervaren zodat zij op deze manier jong blijven en mee zijn met de tijd (Jukema, 2015).

4.3 Het doel van een klankbordgroep

Een klankbordgroep ouderen moet bepaalde doelstellingen behalen (Jukema, 2015).

4.3.1 Leden

Ten eerste geven de leden van de klankbordgroep ouderen feedback aan de opleiding om zo de kwaliteit te verhogen. Zij overleggen met lectoren, studenten en onderzoekers over de leefwereld van ouderen met ervaringen/voorbeelden uit het eigen leven.

De leden worden daarom eveneens gezien als ervaringsdeskundigen die een gepaste thematiek aanhalen over de noden van vandaag, vb. eenzaamheid.

Voor hulpverleners is eenzaamheid echter vaak een woord, voor ouderen een gevoel. Op deze manier geven zij mee richting aan het curriculum. Om de samenwerking te bevorderen, is een goede informatie-uitwisseling tussen klankbordgroep en opleiding van groot belang.

Ten tweede is het ook van belang dat er wordt gestreefd naar een gezamenlijk doel; vb. een grotere betrokkenheid van de leden van de klankbordgroep gericht op een betere afstemming (Budding, 2016).

Ten derde staan de leden ook in om samen met het onderwijs richting te geven aan het curriculum opdat innovatie mogelijk is.

Ten slotte is het van belang dat beide partijen en de leden onderling naar elkaar luisteren. Zij zijn het aanspreekpunt van de achterban (Jacques: lid klankbordgroep Windesheim Hogeschool, 2015).

4.3.2 Onderwijs

Het doel van het onderwijs is om bestaande theorieën en onderzoeken te toetsen aan de werkelijkheid. Met andere woorden “is wat aanwezig is binnen het onderwijs ook actief binnen de praktijk?”. Het onderwijs moet van zijn kant ook voldoende informatie ter beschikking stellen voor de klankbordgroep. Door samen te zitten met de leden kunnen zij op een systematische en voortdurende manier voor vernieuwing zorgen. Daarnaast zijn zij verantwoordelijk voor een optimale betrokkenheid van de doelgroep. Het onderwijs streeft eveneens naar gezamenlijkheid en doorbreking van een taboesfeer (Jukema, 2015).

4.4 De werkwijze van een klankbordgroep

De klankbordgroep van hogeschool Windesheim komt vier keer per jaar samen voor 2,5 uur in de hogeschool. Op die manier wordt er een mooi ritme bekomen en is er voldoende contact tussen beide partijen. Er moet immers gekeken worden naar de beschikbare tijd van zowel lectoren als ouderen (Jukema, 2015; Jacques: lid klankbordgroep Windesheim Hogeschool, 2015).

Vertaald naar de BaNaBa IOZ kan er tijdens elk studieblok een samenkomst voorzien worden om zo een afstemming te maken tussen de lesinhouden en de praktijk. Voor de samenkomst worden de leden voorzien van relevante informatie (vb. BaNaBa IOZ: blokboek) (Friesen, 2015). Tijdens de samenkomst wordt er een notulist en voorzitter aangeduid die het gesprek zullen volgen en leiden.

Na de samenkomst wordt het opgemaakte verslag naar elk lid doorgestuurd. Wanneer nieuwe leden toetreden binnen de klankbordgroep wordt er een informatiebrief verstuurd met de doelstellingen en verwachtingen. Ten slotte worden de vervoersonkosten vergoed voor de leden van de klankbordgroep (Jukema & Smit, 2014).

4.5 De rol van een klankbordgroep

De rol van de leden van de klankbordgroep is het inbrengen van de kennis en ervaring waarover zij als ouderen beschikken. Ze zijn als het ware ervaringsdeskundigen. Daarnaast wordt van hen verwacht dat ze mee reageren en participeren in “projecten” (zoals de bachelorproef) lopende binnen de opleiding. Het is belangrijk dat zij als stem fungeren voor hun achterban (Jukema & Smit, 2014). De leden van de klankbordgroep hebben steeds een actieve rol. Zij krijgen de mogelijkheid om deel te nemen aan besprekingen omtrent de opleiding (vb. BaNaBa IOZ: opleidingsbureau). Zij kunnen een actieve rol opnemen bij simulaties, opendeurdagen en een beoordeling geven om zo innovatie te kunnen bevorderen.

4.6 De taken / verwachtingen van een klankbordgroep

De leden worden geacht suggesties en ideeën aan te halen die van toepassing kunnen zijn op de opleiding. Hierdoor kunnen zij een signaalfunctie opnemen over wat er zich in hun leefwereld afspeelt (Budding, 2016). Daarnaast wordt van hen gevraagd om niet vertrouwelijke informatie te verspreiden en vertrouwelijke informatie voor zich te houden.

Omdat zij weten wat er in hun leefwereld speelt, hebben zij de mogelijkheid om hun ideeën als casussen te integreren. Er wordt van hen verwacht dat zij een kritische blik hebben op de besproken onderwerpen.

Ieder lid vertegenwoordigt de achterban van zijn/haar organisatie of instelling. Daarom moet er een open, eerlijke en duidelijke sfeer gecreëerd worden (van der Craats & Van Rijn, 2013).

4.7 De samenstelling van een klankbordgroep

Volgens Hogeschool Windesheim bestaat een klankbordgroep uit twaalf tot vijftien leden. Binnen de samenstelling wordt er wel geopteerd voor een diversiteit aan ouderen die aan bepaalde competenties moeten voldoen. Het is belangrijk dat zij representatief zijn. Dit is moeilijk na te streven omdat vaak alleen mensen met veel enthousiasme en enkel autochtone ouderen hieraan deelnemen.

Het is wel zo dat iedereen “zielig, vervelend, slim, kritisch, ongeschoold, ontevreden, ...” [dit citeert een lid van de klankbordgroep Windesheim] hieraan mag deelnemen (Lid Klankbordgroep hogeschool Windesheim, 2015). Leden kunnen vrijwillig deelnemen aan de klankbordgroep, maar niet vrijblijvend (Budding, 2016).

Volgens Jukema & Smit (2014) moet er daarbij rekening gehouden worden met volgende elementen:

- Geslacht
- Burgerlijke staat
- Sociaal-economische status
- Leeftijd (60-70 jaar, 70-80 jaar, 80 jaar en ouder)
- Etniciteit: samenhangend met normen en waarden
- Urbanisatie

4.7.1 Geslacht

Binnen de samenstelling van de klankbordgroep moet er een gelijke verdeling plaatsvinden tussen mannen en vrouwen. Dat wil zeggen dat er niet enkel mannelijke of vrouwelijke leden mogen zetelen binnen de klankbordgroep, maar er een mix van beiden moet genomen worden.

4.7.2 Burgerlijke staat

Onder burgerlijke staat wordt het volgende verstaan: gehuwd, ongehuwd, gescheiden of weduwe of weduwnaar zijn. Binnen deze verschillende statussen zijn er andere problematieken aanwezig. Bijvoorbeeld: een weduwnaar kan in een sociaal isolement treden en iemand die gescheiden is in een depressie terechtkomen (Belgische federale overheidsdiensten, 2014).

4.7.3 Sociaal-economische status

Dit is de positie van de mens op de maatschappelijke ladder. De ene is hooggeplaatst, terwijl de andere laaggeplaatst staat. Dit fenomeen wordt ook wel maatschappelijke ongelijkheid genoemd. Er is een ongelijke verdeling van kennis (vb. hoog- of laaggeschoold zijn), arbeid (vb. iemand die werkloos is of iemand die aan de top van een bedrijf staat) en bezit (vb. het al dan niet in bezit zijn van een woning). Het is dus belangrijk dat hierin ook een gelijke compositie wordt gemaakt (Nationaal Kompas Volksgezondheid, 2014).

4.7.4 Leeftijd

Elke leeftijdsgroep heeft andere problematieken. Zo bestaat er bijvoorbeeld het eventuele verschil in zorgbehoefte, vitaliteit en zelfredzaamheid (Giedts, 2013).

Binnen de doelgroep ouderen zit er immers nog een hele kloof aangezien de leeftijd van 60 tot ± 120 wordt genomen (De Clercq, 2015).

4.7.5 Etniciteit

De term etniciteit is vrij nieuw en op die manier is hij niet altijd even gemakkelijk te definiëren. Het is een concept dat leden van bepaalde bevolkingsgroepen identificeert met gezamenlijke kenmerken zoals nationaliteit, stamverwantschap, religie, taal, cultuur of geschiedenis en de daaraan verleende normen en waarden. Het is belangrijk verschillende culturen te integreren binnen de klankbordgroep. Het is immers de dag van vandaag niet meer weg te denken binnen onze samenleving (Delbeke, 2015).

4.7.6 Urbanisatie / suburbanisatie

Urbanisatie is een beweging van mensen van het platteland naar de steden. Suburbanisatie is het omgekeerde. In de steden liggen voorzieningen dicht bij de mensen dan op het platteland en zo zijn hier dan ook verschillende zorgvragen (Van Dale, 2015).

4.8 Besluit

Uit de literatuur is gebleken dat een klankbordgroep een groep mensen is die als luisterend oor fungeert voor een achterban. Dit concept linken aan het onderwijs kan het voor en door ouderen aspect benadrukken. Er worden verwachtingen geschapen aan leden die toetreden binnen de klankbordgroep. Ook de samenstelling van een klankbordgroep is van groot belang.

Algemeen besluit theoretisch gedeelte

Een 67-jarige behoort tot de toenemende heterogene groep ouderen. Elke generatie en elke persoon heeft zijn eigen specifieke problemen en mogelijkheden. Het zijn de mogelijkheden die wat meer aandacht verdienen. Immers, ouderen moeten niet in het zwarte gat vallen maar hun mogelijkheden maximaal benutten door te participeren binnen de maatschappij. Dit kan op heel wat domeinen: politieke deelname, langer werken, sociale participatie, ...

Omdat er een veelheid aan individuele noden en behoeften is, heeft de maatschappij nood aan goed opgeleide professionals die fungeren als experts in de ouderenzorg. Uit onderzoek is gebleken dat er verschillende disciplines moeten betrokken worden binnen de ouderenzorg. Op interdisciplinaire wijze kunnen problemen in kaart gebracht worden en aangepakt. Hier kunnen ouderen ook een belangrijke actieve rol in spelen. Zij zijn immers de experts wat betreft ouderenzorg.

Door deze experts in een klankbordgroep te plaatsen kunnen zij ideeën en problemen integreren binnen het onderwijs, meer specifiek de BaNaBa IOZ. Op die manier nemen zij de rol op van luisterend oor voor de achterban. Zo kan de opleiding uitgroeien tot één die voor en door ouderen bestaat.

DEEL 2: PRAKTIJK

Inleiding

In dit praktijkonderzoek wordt er een brug gemaakt tussen theorie en praktijk. Er wordt getracht een antwoord te vinden op de centrale onderzoeksvraag: “Op welke vlakken en hoe kunnen ouderen een actieve rol of functie opnemen als klankbordgroep binnen de opleiding interdisciplinaire ouderenzorg?”.

Als eerste wordt de methodologie van het onderzoek beschreven. Vervolgens worden hier de resultaten uit opgemaakt. Tot slot wordt er een conclusie uitgeschreven van het praktische gedeelte en worden er adviezen meegegeven voor de oprichting van de klankbordgroep ouderen in de opleiding BaNaBa IOZ.

Hoofdstuk 1: Methodologie

Het opzet van deze scriptie was om via enkele personen een beter beeld te krijgen over hoe een klankbordgroep ouderen wordt samengesteld en om hierover ideeën uit te wisselen met hen. In wat volgt wordt de methodologie uitgelegd.

1.1 Deelnemers

Bij aanvang van dit eindwerk heeft de promotor aangeraden om contact te leggen met de seniorenraad van Hasselt, dit omdat zij al eerder hebben deelgenomen binnen de opleiding. Deze personen kunnen als kerngroep van deze scriptie beschouwd worden. Zo werd er contact opgenomen en kwamen er vier geïnteresseerden ouderen naar voor.

Niet enkel de seniorenraad van Hasselt werd hierbij betrokken. Uiteindelijk zijn er ook focusgesprekken afgenomen bij volgende seniorenraden: Kortesseem en Houthalen-Helchteren.

De samenwerking is beperkt tot leden van seniorenraden omdat enkel deze mensen een respons hebben gegeven op onze vraag om een focusgesprek te mogen afnemen.

Het motief om te werken met deze mensen komt voort vanuit de bevindingen die in de literatuur naar voren zijn gekomen. Er werd gekozen voor gerontologische ouderen omwille van mobiliteit (aangezien ook een klankbordgroep zich moet kunnen verplaatsen naar de hogeschool), omdat deze groep mensen zowel met gerontologische als geriatrische mensen in contact komen. Zij zijn de groep die voornamelijk deelnemen aan het verenigingsleven (OKRA, ziekenzorg, ...) en reeds een functie uitvoeren als "klankbord", op die manier zijn zij op de hoogte van de ouderen en hun problematieken binnen hun gemeente. Hun interesse in politiek is dan ook zeer hoog.

Ouderen die in seniorenadviesraden zetelen zijn vaardig met handelingen zoals vergaderen, verslagen schrijven en de verwachtingen die aan deze vergaderingen verbonden zijn (vb. agenda doornemen, documentatie doornemen, verslag goedkeuren/aanvullen, werking met mailverkeer, ...).

Door een gelukkig toeval is het zo uitgekomen dat er focusgroepen van landelijke en stedelijke gemeenten uit de bus zijn gekomen. Hieruit zijn een aantal verschillen en ideeën voortgevloeid (zie resultaten).

Hieronder volgt een tabel waarin de kenmerken van de verschillende groepen worden opgelijst:

	Kortesseem	Hasselt	Houthalen-Helchteren
Bevolking	8 393 65+: 13,70%	75 991 65+: 18,56%	30 623 65+: 13,36%
Deelnemers focusgesprekken			
Urbanisatie	Platteland	Stad	Stad
Geslacht	Man: 6 Vrouw: 7 Aantal: 13	Man: 7 Vrouw: 2 Aantal: 9	Man: 4 Vrouw: 6 Aantal: 10
Leeftijd	± 70	± 70	± 70
Nationaliteit	Belg	Belg	Belg
Taal	Nederlands	Nederlands	Nederlands
Attitude	Sprekers: 77% Luisteraars: 23%	Sprekers: 78% Luisteraars: 22%	Sprekers: 50% Luisteraars: 50%

Tabel 2: Kenmerken focusgroepen

1.2 Vragenlijst

In het begin van deze bachelorproef is er informatie verkregen via twee kanalen. Enerzijds via beperkte wetenschappelijke literatuur en anderzijds via documenten verkregen via de Hogeschool Windesheim. Deze wetenschappelijke documenten beschikten over onvoldoende informatie om een goed onderbouwde literatuurstudie te kunnen uitwerken. Om meer informatie te verkrijgen en om een beter inzicht te kunnen krijgen op een bestaande klankbordgroep werden er twee vragenlijsten opgesteld voor de Hogeschool Windesheim. Eén vragenlijst werd ontwikkeld voor de coördinator van deze klankbordgroep, de tweede vragenlijst voor een lid van deze groep. Deze vragenlijsten hebben een bijdrage geleverd aan de literatuurstudie. Ze zijn te raadplegen in bijlage 3 en 4.

De opbouw van de vragenlijst vertrekt vanuit de literatuur. Van de verkregen informatie vanuit hogeschool Windesheim en de daarnaast geraadpleegde literatuur hebben wij een vragenlijst ontwikkeld voor de focusgesprekken. De vragen zijn gevormd aan de hand van de verschillende onderdelen die terug te vinden zijn in hoofdstuk 4. Bij elke vraag zijn er deelvragen opgesteld ter verduidelijking. De vragenlijst kan geraadpleegd worden in bijlage 5.

1.3 Focusgesprekken

Het eerste gesprek was eerder een kennismakingsgesprek met de kerngroep om vooral te weten te komen wat een seniorenraad zoal inhoudt. Voor de effectieve focusgesprekken wordt er breder gekeken dan enkel de seniorenraad in Hasselt zoals eerder vermeld.

Het was de bedoeling dat er een beeld gecreëerd werd over wie actieve ouderen nu eigenlijk zijn. Daarom werd er contact opgenomen met enkele ouderen die actief zijn binnen de seniorenraad.

Met ouderen die geïnteresseerd waren in dit concept zijn er drie focusgroepen gecreëerd. De eerste focusgroep ging door met de seniorenraad van Kortesseem en bestond uit dertien leden. De tweede focusgroep was met de seniorenraad uit Houthalen-Helchteren en bestond uit tien leden. De derde focusgroep was met de seniorenraad van Hasselt die bestond uit negen leden. Er werd gekozen voor dit aantal zodat een gestructureerde informatie-uitwisseling mogelijk werd. Alvorens het uitvoeren van deze focusgesprekken werd er een vragenlijst opgesteld. Deze vragenlijsten werden op voorhand bezorgd aan de desbetreffende seniorenraden opdat zij zich reeds konden voorbereiden. Tijdens de focusgesprekken werden de vragenlijsten gebruikt als leidraad om achteraf een vergelijking te maken tussen de verschillende groepen en een weloverwogen conclusie te kunnen schrijven.

Naast de effectieve focusgesprekken werd ook het curriculum gebruikt en vertaald naar de mogelijke rolopneming van ouderen binnen de BaNaBa opleiding IOZ. Aan de hand van het competentieprofiel, bedoeld voor de studenten, is de voorgenoemde vragenlijst (deze kan geraadpleegd worden in bijlage 5) opgesteld. Ook deze werd bezorgd aan de seniorenraad.

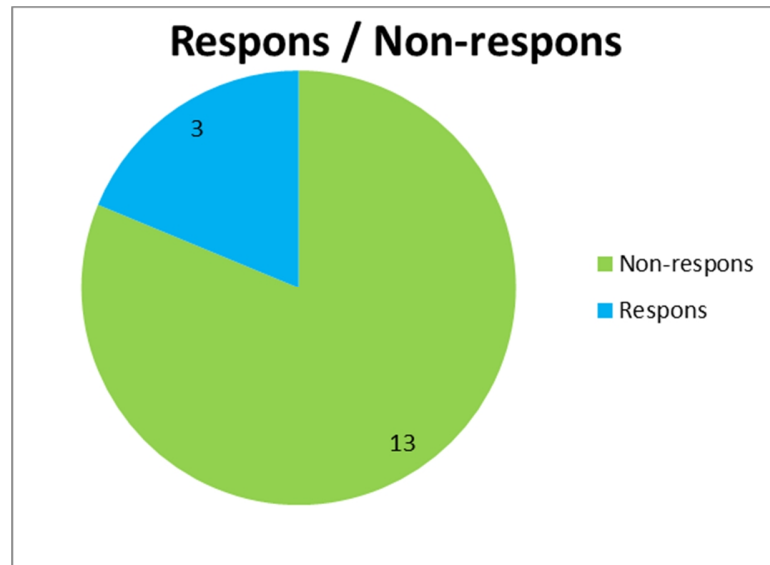
Er werd eveneens een informed consent (zie bijlage 2) opgesteld. Door deze in te vullen, wisten de deelnemers van de focusgesprekken wat er met hun gegevens gedaan werd en wat zij nog konden verwachten.

1.4 Verantwoording keuze onderzoek

Er werd in dit onderzoek geopteerd om te werken met vragenlijsten. Er moest heel wat informatie verkregen worden die onmogelijk bekomen zou worden via het afnemen van een enquête of dergelijke. Deze informatie gaat niet enkel over ouderen, maar moet ook door ouderen verkregen worden.

Vragenlijsten worden in deze scriptie toegepast om informatie te bekomen die nuttig is voor het praktische gedeelte; dit om op een beschrijvende wijze uitspraken te doen. Dit kan terugvallen onder de noemer van een opinieonderzoek. De personen die meegewerkt hebben aan het onderzoek zijn de respondenten. Door gebruik te maken van vragenlijsten, wordt er getracht algemeenheid te bekomen en dienen op die manier een onderzoeksdoel. Door middel van deze vragen wordt er gezocht naar een antwoord op de probleemstelling die tevens de leidraad vormt.

Aan het begin van het praktijkgedeelte zijn er heel wat mogelijke deelnemers gecontacteerd. Hierop werd er vaak geen respons of geen interesse gekregen. Deze personen behoren tot de groep “non-respons”. Daarnaast zijn er ook een aantal mensen die wel hebben gereageerd op onze oproep, deze mensen behoren tot de groep “respons”. In het totaal werden er zestien seniorenadviesraden aangeschreven waarvan er enkel drie hebben gereageerd.

Figuur 1: Verhouding respons/non-respons seniorenadviesraden

De vragenlijsten werden afgenomen in de vorm van interviews in de bovenvermelde focusgroepen. Dit was een face-to-face gesprek. Op voorhand is de vragenlijst doorgegeven aan de verschillende seniorenraden om ervoor te zorgen dat het gesprek gestructureerd zou verlopen, aangezien er telkens gemiddeld tien deelnemers aanwezig waren.

1.5 De vijf rollen

Hieronder volgt een opsomming van de definities waar er een vertaalslag is gemaakt naar de klankbordgroep (Grommen, 2013). In de theorie zit het originele competentieprofiel BaNaBa IOZ voor studenten.

De vijf rollen die kunnen toegepast worden binnen de verschillende onderwijsvormen zijn:

1. Expert
2. Coördinator
3. Innovator
4. Coach
5. Professional

Expert

Ouderen kunnen als ervaringsdeskundige aangeven wat er binnen de geriatrie en gerontologie speelt opdat er gespecialiseerde zorg op maat aan een oudere cliënt gegeven kan worden. Het verlenen van deze expertise gebeurt op basis van ervaring en deskundigheid, houdt rekening met de autonomie van oudere cliënten en kan aangeven hoe een oudere cliënt empowered kan worden.

Coördinator

Kan niet worden opgenomen door leden van de klankbordgroep.

Innovator

De innovator kan aangeven welke gerontologische interventies en geriatrische zorgverlening kwaliteit bevorderen door mee te denken met innovatieve acties in de ouderenzorg. Innovator kan hij/zij zijn binnen projecten zoals de bachelorproef, aanhalen van nieuwe thema's die voor professionals verdoken liggen e.d. .

Coach

De coach levert vanuit zijn deskundigheid een actieve bijdrage aan de kwaliteit van het professioneel handelen van het interdisciplinair team.

Professional

De participerende ouderen binnen de klankbordgroep kunnen zich professionaliseren als ervaringsdeskundige.

Hoofdstuk 2: Resultaten

In het hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de focusgesprekken. Deze werden opgedeeld per vraag en hier werden telkens conclusies gevormd.

1. Samenstelling van de klankbordgroep

Kortesseem:

De seniorenadviesraad van Kortesseem (SARK) haalde aan dat wanneer er een klankbordgroep ouderen opgericht zou worden binnen de BaNaBa IOZ deze vooral moet bestaan uit ouderen die belangstelling en interesse hebben om zich hier bij aan te sluiten. Een gelijke verdeling tussen man en vrouw vonden zij minder belangrijk. Zij benoemde 'met de twee voeten in de realiteit staan' als belangrijkste voorwaarde om hierin te stappen.

Ook vinden zij het belangrijk dat er iemand binnen de klankbordgroep aanwezig is die iets afweet van het wettelijk kader waarin gewerkt moet worden. Toch vinden ze de scholingsgraad niet zo van belang, want een diploma hebben, impliceert niet meteen dat deze persoon iets kent over ouderenzorg of de wetgeving hieromtrent.

Door de toenemende diversiteit van culturen vinden zij het eveneens een meerwaarde om verschillende culturen te integreren binnen de klankbordgroep. Immers, elke cultuur heeft zijn eigen problemen. Naar de vraag of zij ideeën hebben over hoe we hen zouden kunnen bereiken, hebben zij geen idee. Slechts tien procent van de bevolking van Kortesseem heeft een andere origine.

Als advies geven zij mee dat er allereerst in werkgroepen kan gewerkt worden om een juiste samenstelling te beogen. Daarnaast geven ze ook als mogelijkheid dat er kan vertrokken worden vanuit één seniorenraad voor de opstart van een klankbordgroep, omdat er op die manier al van een goed aantal deelnemers kan vertrokken worden. Een klankbordgroep van een tiental personen vinden zij ideaal.

Houhalen-Helchteren:

De seniorenadviesraad van Houhalen-Helchteren haalt aan dat interesse in de doelgroep en inzet als belangrijkste pijler voor de samenstelling van een klankbordgroep moeten beschouwd worden.

Scholingsgraad, alsook beroep zijn volgens hen niet van belang om tot een goede samenstelling te komen.

Binnen het item urbanisatie vinden zij het belangrijk dat er een mengelmoes is van mensen die op het platteland wonen en mensen die in de stad wonen; dit omdat zij andere inzichten hebben.

Verschiedende culturen betrekken, vinden zij ook een positief en belangrijk punt. Voornamelijk omdat er in Houhalen-Helchteren veel verschillende nationaliteiten aanwezig zijn. Er wordt echter een vraagteken geplaatst bij het rekruteren van deze mensen.

De seniorenadviesraad van Houthalen-Helchteren heeft dit al eens geprobeerd op verschillende manieren (vb. brief aan Moskee), maar zonder resultaat. Zij denken immers dat er een drempelvrees heerst onder deze mensen.

Hasselt:

De seniorenadviesraad van Hasselt zegt dat een gelijke verdeling van man en vrouw geen meerwaarde is. Zij benoemen een visie, een gevoel met de ouderenzorg en de zorgsector in het algemeen als belangrijkste punt. Ook vinden zij het belangrijk dat er een mix van verschillende leeftijden is. Daarnaast benoemen zij ook het belang van een menging van de woongelegenheden omdat op het platteland andere noden zijn dan in een stad.

Zij vinden het voornamelijk dat een klankbordgroep een afspiegeling is van de maatschappij. Daardoor zou een inmenging van verschillende culturen mooi zijn, maar bijna niet haalbaar. Enerzijds zijn er niet zoveel ouderen van allochtone afkomst en anderzijds zullen deze mensen hun behoeften binnen hun eigen gemeenschap in kaart brengen. Zij zullen dit niet naar buiten brengen.

Conclusie:

In elk focusgesprek is naar voren gekomen dat de belangrijkste factor om binnen een klankbordgroep te stappen interesse, voeling met ouderenzorg en inzet is. Daarnaast zou een mengelmoes aan culturen een meerwaarde zijn, maar een kanttekening hierbij is dat deze samenstelling moeilijk te verkrijgen is. Binnen twee van de drie gesprekken komt het belang van urbanisatie naar voor omdat er in de stad en op het platteland andere noden zijn. Toch vindt ook één van de ondervraagde groepen dat verschil in leeftijd een aandachtspunt kan zijn binnen de samenstelling. Kennis over wetgeving wordt eveneens aangehaald als pluspunt. Beroepskeuze en opleidingsniveau worden als verwaarloosbaar gezien om een klankbordgroep op te bouwen.

Kortom de klankbordgroep moet een afspiegeling zijn van ouderen in de maatschappij

2. Wat is voor u een klankbordgroep? Hoe ziet u dit in de praktijk? (doel)

Kortesseem:

Zij benoemen een klankbordgroep als 'ouderen die willen fungeren als een stem voor hun achterban (hun gemeente, hun organisatie, hun kennissen, ...)'. Op die manier willen ze graag problemen gaan benoemen binnen de opleiding die betrekking hebben op het dagelijkse leven van ouderen. Zo zien zij voor de klankbordgroep ook een rol als coach weggelegd omdat zij met hun andere kijk, hun visie de opleiding eventueel kunnen bijsturen. Zij vinden de opleiding iets te theoretisch.

Op voorhand moeten er goede en tijdige afspraken gemaakt worden over de samenkomsten, mits de drukke agenda's. Aangezien zij vaak met overvolle agenda's kampen, raden zij aan om een grote groep personen te betrekken binnen de klankbordgroep (vb. twintig mensen) opdat er tijdens elke samenkomst voldoende mensen (tien) aanwezig zouden zijn. Zij geven de voorkeur om een viertal keer per jaar samen te komen. De duur van de samenkomsten zou moeten afhangen van de te bespreken agendapunten.

Houhalen-Helchteren:

Deze mensen waren onbekend met het begrip 'klankbordgroep'. Daarom dat zij zich niet echt een beeld konden vormen over wat het al dan niet inhoudelijk is. Na enige uitleg kwamen zij tot de conclusie dat een klankbordgroep kan fungeren als spreker voor zijn of haar achterban. Zij willen de verschillende noden aanhalen van het dagelijkse leven. Daarnaast willen zij meer sturing geven aan de opleiding om realistischer te denken als hulpverlener.

Voor aanvang zouden zij graag informatie krijgen zodat zij voorbereid naar een gesprek kunnen komen. Deze informatie moet in begrijpbare taal zijn en voldoende groot geschreven. De informatie mag ook niet te uitgebreid zijn zodat het mogelijk blijft om een overzicht te behouden. Zij zouden vier keer per jaar samenkomen in overeenstemming met de blokken en dit voor gemiddeld 2,5 uur; afhankelijk van welke thema's er besproken worden. Wegens een overvolle agenda is het niet altijd mogelijk om voormiddag samen te komen, daarom opteren zij om in de namiddag samen te komen.

Hasselt:

De seniorenraad benoemt een klankbordgroep vooral als een orgaan dat informatie uitwisselt. Daarnaast zijn het overleggen en het feedback geven ook belangrijke taken van de klankbordgroep.

Eveneens is het innoveren (hoe betere en meer afgestemde zorg toedienen met minder geld?) misschien wel een taak van de klankbordgroep.

Het voornaamste is dat de klankbordgroep efficiëntie kan nastreven in het hele verhaal.

Zij vinden de samenkomsten van vier maal per jaar een goede richtlijn, maar sommigen zouden naar de opstart toe iets vaker samenkomen.

Het maximum aantal voor een klankbordgroep vinden zij tien mensen omdat, indien er meer personen zijn, het een zootje ongeregeld wordt.

Ook vinden ze het maken van twee à drie groepen een goed idee, wegens de drukke agenda's en ze niet over alle thema's evenveel ervaringen kunnen delen, alsook niet in alle thema's even geïnteresseerd zijn.

De duur van zulke gesprekken mag rond de twee à drie uren zijn, afhankelijk van de besproken thematieken.

Voor er een vergadering van de klankbordgroep plaatsvindt, verwachten zij voldoende informatie. Na afloop van elke vergaderingen willen zij graag een verslag ontvangen.

Conclusie:

Allen benoemen dat zij graag willen fungeren als een stem voor de achterban. Zij willen een orgaan zijn dat informatie uitwisselt, problemen en noden aanhaalt die betrekking hebben op het dagelijkse leven. Zij vinden het ook belangrijk dat er overleg gebeurt en feedback gegeven wordt, op die manier kunnen zij een rol als coach opnemen om de opleiding -waar nodig- bij te sturen. Daarnaast willen zij samen met de opleiding aan de hand van innovatie efficiëntie beogen. M.a.w. vertegenwoordigen zij het werkveld waarover de opleiding gaat. Daarom zou het ook een goede opportuniteit zijn om deze leden te betrekken binnen de werkveldcommissie.

Iedereen haalde aan dat een samenkomst van vier keer per jaar een richtlijn is. Het aantal uren die elke samenkomst inhoudt zal afhangen van de verschillende thematieken die besproken worden, m.a.w. hierop kan geen exacte duur geplakt worden.

Het aantal mensen dat effectief deelneemt, mag maximaal tien personen zijn. Toch kan men best een twintig à dertig mensen inschakelen om deel te nemen om steeds met een voldoende aantal mensen te zitten. Zij verwachten voor elke samenkomst voldoende informatie om zich te kunnen voorbereiden en achteraf een verslag.

3. Welke rollen neemt u op binnen de vereniging waarbij u aangesloten bent? Welke rollen zou u binnen de klankbordgroep willen opnemen? (competentieprofiel)

Kortessem:

Zij willen de opleiding vooral adviseren en informeren over de verschillende thema's die spelen binnen de ouderenzorg. Met andere woorden willen zij de onderliggende problemen zoals eenzaamheid, ... beter in kaart brengen.

Houhalen-Helchteren:

De meeste leden zijn al aangesloten binnen een vereniging, hetzij OKRA, hetzij Ziekenzorg. Er worden al heel wat initiatieven genomen, vb. bezoeken brengen aan eenzame ouderen.

Graag zouden zij thema's bespreekbaar maken en advies geven over hoe het er aan toe gaat in het dagelijkse leven. Daarnaast willen zij graag informatie geven, maar ook terugkrijgen om zelf dingen bij te leren en hiermee aan de slag te gaan.

Hasselt:

De voorzitter van de seniorenadviesraad benoemt zichzelf en zijn collega's als 'duivel doet al'. Zij informeren, adviseren en coproduceren binnen hun eigen verenigingen. Dit zouden ook de rollen kunnen zijn die ze binnen de klankbordgroep willen opnemen.

Conclusie:

Binnen de klankbordgroep zouden zij voornamelijk willen informeren over de verschillende thema's die spelen binnen de ouderenzorg, adviseren en zelf informatie ontvangen.

4. Hoe ziet u de functie als lid van een klankbordgroep? (competentieprofiel)

Kortesseem:

De ouderen halen aan dat het opstellen van een competentieprofiel helpt om een beeld te creëren van wat er verwacht wordt van personen die deelnemen in een klankbordgroep. Na het overlopen van de rollen is er geconcludeerd dat de vijf rollen die worden gehanteerd binnen de opleiding onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en in elkaar overlopen. Wanneer een competentieprofiel voor ouderen wordt opgesteld, is het wel belangrijk om er rekening mee te houden dat de termen die gebruikt worden in begrijpbare taal worden uitgeschreven.

Houhalen-Helchteren:

Rollen uitvoeren volgens een uitgeschreven competentieprofiel wordt als te ingewikkeld beschouwd omdat zij niet vertrouwd zijn met deze begrippen. Zij vragen om alles in eenvoudige taal over te brengen. Immers, wat voor ons als vanzelfsprekend is, wordt door hen niet altijd als voor de hand liggend gezien. De belangrijkste competentie is volgens hen inzet tonen.

Hasselt:

Het is volgens hen geen goed idee om de verwachtingen uit te schrijven in een competentieprofiel. Deze omvat te moeilijk taalgebruik. Wel zou het goed zijn te peilen naar het engagement, de interesse en de oprechtheid van de personen die instappen in het project van de klankbordgroep; dit uit professionele nieuwsgierigheid. De mix van leeftijd, woongelegenheid, ... zouden zij als criteria beschouwen. Al willen zij het niet echt als 'criteria' waaraan iemand moet voldoen, beschouwen.

Conclusie:

Op deze vraag was er geen eenduidig antwoord. Wel werd aangehaald dat een competentieprofiel te ingewikkeld is omwille van het professionele taalgebruik. Verwachtingen mogen geschapen worden maar deze mogen niet te streng zijn omdat er dan velen gaan afhaken. Voor leden van de klankbordgroep is het belangrijk dat er inzet, engagement, interesse en vooral oprechtheid wordt getoond. Hiernaast is informatie in begrijpbare taal een must.

5. Welke soort les of inhoud spreekt u het meest aan om binnen te participeren? (werkwijze)

Kortesseem:

De ouderen van deze SARK-vergadering vinden het praktisch gedeelte zeer belangrijk. Zij waren dus ook geneigd om meer in te spelen in de praktijk dan in het theoretische gedeelte. Om deze praktijk kleur te geven, haalden zij aan om studenten eventueel langs te laten gaan bij verenigingen die zich inzetten voor ouderen i.p.v. de verenigingen naar school te laten komen. Dit zou de studenten een beter beeld geven omdat ze dan letterlijk in de praktijk staan en de opleiding zou ook minder moeite moeten doen om ouderen te rekruteren (vb. als simulant).

Wat betreft de hoorcolleges zouden de ouderen deze wel willen volgen indien er voor hen interessante thema's aan bod komen. Deze thema's moeten echter wel tijdig doorgegeven worden aan de voorzitters van de (vb.) seniorenraden. Zij kunnen deze dan verspreiden. Het tijdig doorgeven is belangrijk opdat zij op tijd kunnen aangeven om al dan niet deel te nemen. Het geven van gastcolleges zien ze niet zitten. Hiervoor wendt de opleiding zich het best naar mensen die het gewoon zijn te spreken voor een publiek en dan eveneens ervaringsdeskundigen zijn. Daarnaast hadden ze ook de tip om personen in het werkveld die ervaring hebben met ouderenzorg, te laten komen spreken in de opleiding. Ook verenigingen die met ouderen werken, kunnen gevraagd worden om te komen spreken.

Houhalen-Helchteren:

Een hoorcollege wordt door hun gezien als een opportuniteit om het werkelijke leven uit de doeken te doen. Sommigen onder hen zouden het wel zien zitten om als gastspreker op te treden, omdat zij dan hun levenservaring kunnen delen met de jeugd. Op die manier hopen zij ons toch wat meer inzicht te geven.

Een werkcollege sprak hun minder aan, alsook het practicum waar ze eventueel als simulant kunnen fungeren. Hiervoor was slechts één geïnteresseerde. Het gegeven van een simulant schrok hun grotendeels af. Zij willen het vooral houden op het verlenen van adviezen en delen van ervaringen.

Hasselt:

Hierover ontstond enige onenigheid binnen het focusgesprek. Sommigen vonden dat de drie types van onderwijs aan elkaar gelinkt waren om goed te kunnen volgen. Anderen vonden het dan weer te veel van het goede. Wel was het zo dat ze in alle drie de vormen geïnteresseerd waren, althans voor de thema's die hun aanspraken. Daarom is het verkorte (en met minder professioneel taalgebruik) blokboek eveneens voor hen een handig instrument. Met de op voorhand verkregen informatie kunnen zij ook indien het nodig is, bijsturen.

Zij benoemen de practica als prioritaire vorm om eventueel aan deel te nemen, maar de andere vormen spraken hen dus ook aan.

Conclusie:

De meeste leden waren voornamelijk geïnteresseerd in het praktische gedeelte van de opleiding. Dit gedeelte wordt door de deelnemers als miniem beschouwd. Toch zien zij fungeren als simulant minder zitten.

Een les volgen zou in geringe mate een meerwaarde kunnen zijn indien er thema's aan bod komen die hen aanspreken. Zij willen ervaringen delen, advies en informatie geven. Gastcolleges worden als interessant beschouwd omdat weinigen hier ervaring mee hebben en zo ook niet over alle thema's iets kwijt kunnen.

6. In welke vorm zou u graag willen participeren binnen de opleiding? Gelinkt aan rollen evt.

Kortesseem:

De ouderen zouden enerzijds op een actieve manier willen participeren binnen de opleiding, bijvoorbeeld als simulanten. Daarnaast willen ze hun stem laten horen binnen de klankbordgroep en op die manier de visie van de opleiding wat bijsturen. Anderzijds willen ze ook passief deelnemen door het meevolgen van de hoorcolleges indien er thema's worden besproken die in hun belangstelling liggen.

Houhalen-Helchteren:

De leden van de seniorenadviesraad zijn eerder voorstander van het passief volgen van de les. Zij zouden eventueel hoorcolleges die hun interesseren willen volgen, indien deze gegeven worden op maat van de doelgroep. Met de verkregen informatie zouden zij in actie willen schieten.

Ze willen op actieve wijze deelnemen aan de klankbordgroep om dan informatie te kunnen delen met de lectoren. Echter, het merendeel ziet het niet zitten om mee te doen tijdens practica als simulant.

Daarnaast zijn zij zeer gemotiveerd om deel te nemen aan het praktische gedeelte van een bachelorproef.

Hasselt:

Het al dan niet actief of passief deelnemen aan de lessen zal afhankelijk zijn van de thematieken. Wel vinden zij de wisselwerking van informatie geven en krijgen belangrijk.

Conclusie:

Zij willen voornamelijk op een actieve manier participeren binnen de opleiding door informatie te verlenen en ook informatie te ontvangen (op passieve wijze) en hiermee aan de slag te gaan. Om innovatie te bekomen, zouden zij willen deelnemen aan bachelorproeven zoals deze.

7. Wat vindt u van het participeren binnen het opleidingsbureau van de opleiding? In welke mate vindt u dit een meerwaarde?

Kortesseem:

Het opleidingsbureau vinden zij een mooi initiatief. Er worden echter dingen besproken waar zij als klankbordgroep geen boodschap aan hebben. Zij benoemen het opleidingsbureau dan ook een intern keukenverhaal. Er komen echter thema's aan bod die voor hen niet altijd zinvol zijn. Wel zouden zij de voorkeur geven om bij gelegenheid iemand uit te nodigen zoals specialisten om dan even uitleg te geven.

Houhalen-Helchteren:

Deelname aan het opleidingsbureau hoeft niet voor hen. Het wordt door hen beschouwd als tijdsintensief en moet niet plaatsvinden bovenop de klankbordgroep omdat hier vaak dingen worden verteld die van intern belang zijn.

Hasselt:

Het opleidingsbureau vinden zij vooral iets voor het intern beleid. Zij vinden het wel nodig dat er, op vraag bij bepaalde thema's, door enkele personen van de klankbordgroep informatie moet kunnen gegeven worden.

Conclusie:

Een opleidingsbureau ziet iedereen als minder nuttig omdat dit een intern verhaal is. Op vraag zou een vrijwilliger van de klankbordgroep een bepaald thema kunnen toelichten binnen het opleidingsbureau.

8. Welke zijn uw verwachtingen ten opzichte van ons?

Kortesseem:

De verwachtingen t.o.v. de opleiding en van studenten is dat de ouderen op de hoogte blijven gehouden worden over het verder ontwikkelen van een klankbordgroep. Daarnaast zouden zij het leuk vinden dat wanneer de klankbordgroep effectief opstart om voor elke samenkomst voldoende informatie doorgestuurd te krijgen. Dit betreft ook de informatie over de lesinhouden. Zoals het blokboek voor de studenten zouden zij ook graag zoiets dergelijks ontvangen. Echter, bij het aanreiken van informatie moet er rekening gehouden worden dat er niet te veel gesproken wordt in vaktermen en dat het een voldoende groot lettertype bevat.

Tot slot verwachten zij tevens een terugkoppeling van de resultaten van dit eindwerk

Houhalen-Helchteren:

Eerst en vooral willen ze informatie krijgen over het verdere verloop van de bachelorproef. Daarnaast hopen zij ook dat er verder contact met hen wordt opgenomen, gezien er een grote belangstelling en enthousiasme is. Zij verwachten ook de ideeën van de inhoudsdeskundige en de promotor op papier om hun visie hierover te weten.

Als er in de toekomst een effectieve klankbordgroep wordt ontwikkeld, verwachten zij op voorhand voldoende informatie over de lesinhouden.

In juni verwachten zij een terugkoppeling van ons met de uitkomsten van dit eindwerk.

Hasselt:

Zij verwachten dat leden van de klankbordgroep in het begin voldoende informatie krijgen en dat er achteraf een verslag naar hen verstuurd wordt.

Eveneens verwachten zij een terugkoppeling van deze bachelorproef.

Conclusie:

Iedereen wil graag op de hoogte blijven bij de verdere ontwikkeling van de klankbordgroep. Zij verwachten ook voldoende informatie op voorhand over de lesinhouden, vb. aan de hand van een blokboek op hun maat. Achteraf verwachten zij ook een verslag.

Wat betreft dit eindwerk zouden zij graag op de hoogte gesteld worden van de resultaten.

9. Hoe kunnen we ouderen rekruteren binnen een klankbordgroep?

Kortesseem:

Het aanschrijven van verschillende verenigingen die met ouderen te maken hebben over heel Limburg is een eerste stap. Vervolgens is het ook belangrijk om voldoende informatie ter beschikking te stellen aan de ouderen (zie vraag 8). Daarnaast is het ook voornamelijk om meer praktisch gericht te gaan denken i.p.v. enkel theoretische kennis door te geven.

Houhalen-Helchteren:

Zoals eerder aangehaald vinden zij verschillende culturen belangrijk. Toch is het rekruteren van deze mensen een moeilijke opgave.

Voor de samenstelling kan het nuttig zijn om mensen van verschillende verenigingen aan te spreken zoals OKRA en Ziekenzorg. Zij zijn immers zeer geïnteresseerd in het samenwerken met jongeren om de ouderenzorg te optimaliseren.

Belangrijke thematieken halen ze eveneens aan. Eenzaamheid en mobiliteit zien ze als zeer belangrijke problematieken die zeker opgenomen moeten worden binnen de opleiding BaNaBa IOZ.

Hasselt:

Om mensen aan te trekken om in te stappen in het project van de klankbordgroep zal de opleiding (meer bepaald de coördinatoren) zelf heel wat verenigingen over heel Limburg (stad en platteland) moeten aanschrijven. Zij kunnen dan op hun beurt deze vraag verspreiden.

Er moet tijd gemaakt worden om contact met de mensen te leggen.

Wanneer de bedoeling van de klankbordgroep uitgelegd wordt, moet de bringer zorgen dat zijn uitleg niet te technisch is en niet in professioneel taalgebruik gebeurt. Immers, op die manier wordt het niet ideaal gebracht en kunnen mensen afhaken.

Het is tevens belangrijk dat er gezegd wordt dat een klankbord dient om 'inbreng te hebben binnen de ouderenzorg'.

Binnen deze seniorenraad hadden al enkele personen kennis gemaakt met de opleiding. Zij vonden dat ze op voorhand niet voldoende informatie gekregen hadden, maar wel goed en open werden ontvangen door studenten; wat voor hen veel goed maakte.

Daarom is het belangrijk dat tijdens een eerste vergadering van de klankbordgroep er op toegezien wordt dat er juiste, eenvoudige en voldoende informatie wordt gegeven opdat de geïnteresseerden de verwachtingen en de bedoelingen duidelijk kunnen plaatsen.

Wanneer er thema's ter sprake kwamen, was mobiliteit volgens hun een groot issue dat moet aangepakt worden.

Conclusie:

Om ouderen te rekruteren voor de klankbordgroep is een eerste stap dat er verschillende verenigingen zowel in de stad als op het platteland worden aangeschreven.

Vershillende culturen aantrekken zou een meerwaarde zijn maar is volgens hen een moeilijke opgave.

Er moet voldoende uitleg worden gegeven rond het concept "klankbordgroep". Deze mag niet te technisch zijn en er moet benadrukt worden dat deze mensen inbreng hebben in de ouderenzorg. Op die manier zijn de verwachtingen en bedoelingen duidelijk.

Tot slot werden eenzaamheid en mobiliteit als significante thema's gezien.

Hoofdstuk 3: Adviezen

Vanuit onze focusgesprekken zijn volgende tips en adviezen naar voor gekomen:

Informatie

- Tijdens de eerste samenkomst de werking en bedoeling van de klankbordgroep uitleggen.
- Bij elke vergadering voldoende informatie verschaffen opdat men voldoende op de hoogte is.
- Na elke samenkomst een verslag opsturen.

Samenstelling

- Binnen een klankbordgroep moeten er meerdere personen ingeschakeld worden (vb. twintig à dertig) opdat er steeds tien personen aanwezig kunnen zijn. Tien personen is tevens ook het maximum aantal personen.
- Starten vanuit een werkgroep is een mogelijkheid voor een eerste aftoetsing.
- Over heel Limburg verenigingen contacteren en niet beperken tot een bepaalde gemeente.
- Bij voorkeur kan er gewerkt worden met de gerontologische oudere.
- De leeftijd van de deelnemers is vanaf 65 jaar.
- Een multiculturele samenstelling zou een grote meerwaarde kunnen betekenen.
- Een mengelmoes maken van stedelijke en landelijke gemeenten (ieder heeft zijn eigen problemen en noden). Per samenkomst werken met groepen van tien, maar voor afwisseling twintig à dertig personen betrekken.

Doel/organisatie

- Voldoende groot lettertype toepassen voor de informatie die aan de deelnemers wordt aangeboden.
- Tijdig afleveren van informatie en gebruik maken van agenda-items.
- Rekening houden met een beperkte hoeveelheid informatie.
- Eenvoudige taal hanteren (geen professionele woordenschat), op maat van de doelgroep.
- Zorgen voor een tijdige afstemming agenda.
- Steeds bereikbaar zijn binnen afgesproken periodes.
- Een blokboek voor ouderen samenstellen.
- Maximaal vier keer samenkomen op een jaar, een exacte duur kan hier niet op worden geplaatst. Bij opstart moeten er meer samenkomsten voorzien worden (kennismaking, bedoeling, verwachtingen, doelstellingen,...).

Rol

- Gebruik maken van een begeleidende brief i.p.v. het competentieprofiel (verwachtingen duidelijk maken).

Participatie binnen de opleiding

- Ouderen voornamelijk betrekken binnen het praktische deel. Dit zou volgens hen nog uitgebreid kunnen worden.
- Ouderen voornamelijk laten participeren binnen het praktijkgedeelte en enkel binnen het theoretische gedeelte indien hier effectief naar gevraagd wordt.
- Verenigingen bezoeken om daar de praktijk te beoefenen.
- Hoorcolleges geven waarin thema's worden besproken die interessant zijn voor de doelgroep.
- Hoorcolleges en thema's aanpassen aan prangende problemen.
- Betrekken binnen de werkveldcommissie: vertegenwoordigers werkveld.
- Betrekken binnen avondseminaries.

Rekruteren

- Brief voor verenigingen en multiculturele verenigingen.
- Eenvoudig taalgebruik hanteren.

Hoofdstuk 4: Samenvatting praktijk

Thema	Gelijkenissen	Verschillen	Adviezen
Samenstelling	<ul style="list-style-type: none"> • Interesse / voeling / inzet in de ouderenzorg • Verschillende culturen (moeilijk te verkrijgen) • Afspiegeling van ouderen in de maatschappij 	<ul style="list-style-type: none"> • Urbanisatie • Verschil in leeftijd • Kennis wetgeving 	<ul style="list-style-type: none"> • Per samenkomst werken met groepen van 10, maar voor afwisseling 20 à 30 personen betrekken • Vertrekken vanuit werkgroep • Verenigingen over heel Limburg betrekken (stad – platteland) • Proberen streven naar multiculturele samenstelling (verenigingen aanschrijven) • Gerontologische 65+'ers
Doel	<ul style="list-style-type: none"> • 'Een stem voor de achterban' zijn • Informatie uitwisselen 	<ul style="list-style-type: none"> • Efficiëntie beogen 	<ul style="list-style-type: none"> • Voldoende groot lettertype • Tijdig afleveren van informatie / agenda-items • Beperkte informatie

	<ul style="list-style-type: none"> • Problemen en noden aanhalen van het dagelijkse leven • Wederkerige feedback • Rol als coach om opleiding bij te sturen 		<ul style="list-style-type: none"> • Aangepast taalgebruik (niet medisch en/of professioneel) • Tijdige afstemming agenda • Steeds bereikbaar zijn binnen afgesproken periodes
Organisatie	<ul style="list-style-type: none"> • 4 x/jaar • Aantal uren is afhankelijk van onderwerp • Aantal deelnemers: maximum 10 • Informatie op voorhand 	<ul style="list-style-type: none"> • Verslag na samenkomst 	<ul style="list-style-type: none"> • Blokboek voor senioren
Rol	<ul style="list-style-type: none"> • Informatie bieden over thema's in het dagelijkse leven • Adviseren • Informatie ontvangen 		<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik maken van begeleidende brief i.p.v. competentieprofiel (verwachtingen)

	<ul style="list-style-type: none"> • Niet functioneren a.d.h.v. competentieprofiel 		
Participatie binnen de opleiding	<ul style="list-style-type: none"> • Hoorcollege: (volgen) <ul style="list-style-type: none"> • Thema's uit het dagelijkse leven • Werkcollege: weinig interesse • Practicum: meer aan bod • Deelname bachelorproef (innovatie) • Geen interesse in deelname aan opleidingsbureau 	<ul style="list-style-type: none"> • Hoorcollege: (geven) <ul style="list-style-type: none"> • Ervaringen delen • Ervaren sprekers van verschillende organisaties • Practicum: deelname als simulant 	<ul style="list-style-type: none"> • Voornamelijk betrekken binnen praktisch deel (uitbouwen) • Verenigingen bezoeken • Hoorcolleges: thema's aanpassen aan prangende problemen • Betrekken binnen de werkveldcommissie: vertegenwoordigers van het werkveld
Rekruteren	<ul style="list-style-type: none"> • Verschillende verenigingen aanschrijven • Verschillende culturen aanschrijven 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitleg klankbordgroep (verwachtingen e.d.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Brief voor verenigingen • Eenvoudig taalgebruik

Tabel 3: Samenvatting resultaten en adviezen

Algemeen besluit praktisch gedeelte

Na de focusgesprekken zijn er heel wat antwoorden uit de bus gekomen. Alle drie de focusgroepen tonen overeenkomsten of ideeën die nuttig waren voor het formuleren van de tips en adviezen. Sommige antwoorden waren verhelderend en niet altijd voor de hand liggend vanuit het professionele perspectief. Toch werden er ook bruikbare verschillen aangehaald die eveneens de tips en adviezen kleurden. Om een goed overzicht te bewaren, werd er een samenvattende tabel opgesteld van zowel gelijkenissen, verschillen, als de daarbij horende adviezen.

Om over te gaan naar een effectieve samenstelling van een klankbordgroep moet er wel bijkomend praktisch onderzoek gebeuren.

Uit dit praktijkonderzoek is gebleken dat in theorie een klankbordgroep moet bestaan uit tien personen die interesse en inzet tonen in de ouderenzorg. Daarnaast kan een mix van leeftijd en urbanisatie meerwaarde bieden aan de samenstelling. Het multiculturele accent mag zeker niet ontbreken, maar is moeilijk om te beogen in de praktijk. Het blijft belangrijk dat de klankbordgroep een afspiegeling is van de maatschappij. Om deze mensen te rekruteren kan er best contact opgenomen worden met verschillende verenigingen over heel Limburg om deze doelstelling te behalen. Bij het samenstellen van deze groep moet in het achterhoofd gehouden worden dat dit een ideaalsituatie is en dit in de praktijk niet altijd even makkelijk haalbaar is. Het aantal samenkomsten zou bij voorkeur vier maal per jaar moeten zijn volgens de deelnemers. Deze samenkomsten moeten voorzien zijn van voldoende informatie op voorhand en een verslag achteraf.

Er is eenstemmigheid over het doel, nl. een stem zijn voor de achterban. Daarnaast willen ze ook informatie en feedback geven en krijgen, een rol als coach opnemen om de opleiding bij te sturen en problemen en noden aanhalen uit het dagelijkse leven. Dit alles om efficiëntie en innovatie te bekomen.

Binnen de opleiding zijn er heel wat mogelijkheden om te participeren. Toch wordt de voorkeur gegeven om te participeren binnen het praktische luik, hoewel dit door hen nog als te beperkt beschouwd wordt. Echter, op andere gebieden, met name (m.n.) hoorcolleges, werkcolleges, werkveldcommissie, ... kunnen zij eveneens in bepaalde mate ingeschakeld worden.

Met deze informatie kan er een eerste aftoetsing gebeuren.

Discussie

Tijdens het ontwikkelen van de bachelorproef was er een aangename samenwerking tussen de groepsleden. Er zijn geen strubbelingen geweest, wat het tot stand komen van de bachelorproef ten goede is gekomen.

Daarnaast was het positivisme, de interesse, het enthousiasme en de hulp van de deelnemers een zeer positief punt. Zij hebben er voor gezorgd dat het praktische gedeelte vlot afgehandeld kon worden.

Er is zoveel mogelijk rekening gehouden met de agenda van de senioren, de promotor en de inhoudsdeskundige. Daarnaast is er ook aandacht besteed aan de feedback van de promotor, inhoudsdeskundige en de senioren.

Tijdens het schrijven van onze bachelorproef werd er op een paar 'moeilijkheden' gestuit.

Allereerst was er weinig literatuur voor handen. Voornamelijk rond het gegeven van een klankbordgroep was er vrij weinig wetenschappelijke informatie ter beschikking. De opstart van het praktijkgedeelte verliep moeizaam. Bij de opstart werden er heel wat seniorenraden en hun voorzitters aangeschreven, maar hier kwam zeer weinig respons op, waardoor het moeilijk was om voldoende mensen samen te krijgen om het eerste idee uit te werken, nl. focusgesprekken in groepjes van vijf à zes personen.

Daarnaast zijn de senioren die binnen een seniorenraad zitten vaak mensen die heel actief zijn, waardoor hun agenda niet steeds strookte met de onze. Er kan dus gesteld worden dat de tijdsinvullingen helemaal niet overeenkwamen.

Vervolgens hebben we geopteerd om focusgesprekken te voeren tijdens seniorenadviesraden en dergelijke. Echter, dit zijn maar maandelijkse vergaderingen en de agenda werd reeds op voorhand doorgegeven. Hierdoor werden onze focusgesprekken vaak laat ingepland, waardoor het praktijkgedeelte helemaal niet meer volgens schema verliep en er vertraging was.

Er werd zoveel mogelijk gewerkt rond het vooropgestelde stappenplan, hier is zo weinig mogelijk van afgeweken, behalve in het begin van de focusgesprekken. Het stappenplan werd bijgesteld a.d.h.v. deze verwickelingen, waardoor het nieuwe plan zo goed als mogelijk gevolgd kon worden. Hieruit kan er geconcludeerd worden dat we het verloop hetzelfde zouden aanpakken moest er een nieuwe bachelorproef geschreven worden.

Deze bachelorproef heeft nog heel wat openstaande gevolgen. Het hoofddoel is dat er effectief een klankbordgroep wordt geïntegreerd in de opleiding die eventueel kan uitgebreid worden naar meerdere domeinen. Maar voor deze effectieve opstart is er nog een vervolgonderzoek nodig. Suggesties die kunnen worden meegegeven zijn terug te vinden onder hoofdstuk 3: tips en adviezen van deel 2.

Reflectie

Het proces voor het creëren van de bachelorproef is zeer vlot verlopen. Dit omdat er een strak stappenplan werd opgesteld, waar steeds naar teruggegrepen kon worden.

De vooropgestelde doelstellingen werden bereikt. Er kon een antwoord geformuleerd worden op de centrale vraagstelling van deze scriptie. Er was weliswaar weinig beschikbare literatuur. Echter, door de informatie verkregen van de Hogeschool Windesheim kon er alsnog een goede literatuurstudie gemaakt worden.

Het initiële idee om te werken met focusgroepen van vijf personen kon niet behaald worden. Dit door de agenda's van de senioren die vrij vol gepland waren. Hierdoor werd er geopteerd om deel te nemen aan de seniorenadviesraden waarin er tijd werd vrijgemaakt om de vragenlijsten te overlopen.

Zoals op figuur 1 bladzijde 36 te zien is, werden er meer seniorenraden aangeschreven om deel te nemen aan deze scriptie, maar zoals zichtbaar, was hier weinig respons op. Dit heeft tot gevolg dat er met een beperkt aantal seniorenraden (en hun daarbij horende kenmerken) gewerkt kon worden.

De timings werden eveneens in grote mate gerespecteerd.

Het product dat ontwikkeld werd, is er één dat met trots en veel toewijding naar voren gebracht kan worden. Er werd aangehaald door de leden van de verschillende seniorenraden dat dit eindwerk op hoger echelon kan gebracht worden.

Daarnaast verliep de samenwerking zeer vlot. Er werd gekozen om het merendeel van de bachelorproef samen te schrijven opdat ideeën in elkaar konden overlopen en meningen geformuleerd worden.

Algemeen besluit bachelorproef

Dankzij deze bachelorproef zijn er meer inzichten verworven in de definiëring van ouderen, de manieren om actiever ouder te worden, de missie en de visie van de opleiding en het gegeven klankbordgroep.

Na het verwerken van deze materie werd tot de conclusie gekomen dat ouderen een belangrijke meerwaarde kunnen bieden binnen onze maatschappij en dat hier gebruik van gemaakt moet worden. De ouderenpopulatie is in opmars naar een dubbele vergrijzing. Daarom mag deze groep zeker niet uit het oog verloren worden en moeten hun mogelijkheden benut worden.

De doelgroep ouderen strekt zich uit over twee domeinen: de geriatrie en de gerontologie. Voor deze scriptie werd voor deze laatste categorie geopteerd. Hierdoor werden zij gekozen tot deelnemers aan ons praktijkgedeelte.

Naast literatuur werd ook informatie vergaard via benchmarking bij de Hogeschool Windesheim, dit vooral om het hoofdstuk klankbordgroep te kleuren. Dit hoofdstuk werd gebruikt om een vertaalslag naar de praktijk te maken en diende tevens als onderwerp voor de vragenlijsten. Deze vragenlijsten werden afgetoetst bij drie focusgroepen in Kortesseem, Houthalen-helchteren en Hasselt.

De verkregen resultaten werden opgelijst in een tabel die per hoofdstuk eveneens de bijbehorende adviezen toont.

Door deze onderzoeken kon er een antwoord geformuleerd worden op de centrale vraagstelling van deze scriptie: *“Op welke vlakken en hoe kunnen ouderen een actieve rol of functie opnemen als klankbordgroep binnen de opleiding interdisciplinaire ouderenzorg?”*

De conclusie was de volgende:

De toekomstige deelnemers zouden kunnen participeren tijdens vergaderingen van de klankbordgroep, tijdens hoorcolleges (eventueel als gastdocent of als ‘student’ door mee te volgen tijdens de lessen), eventueel de werkcolleges en de practica (als simulant). Daarnaast kunnen zij tevens samenwerken met de werkveldcommissie (om ideeën uit te wisselen over het dagelijks leven) en ten slotte ook deelnemen aan de bachelorproeven.

Er zijn heel wat rollen en functies om op te nemen als lid van een klankbordgroep zoals een luisterend oor zijn voor de achterban, advies verlenen, feedback geven en ontvangen, efficiëntie en innovatie nastreven, problemen en noden aanhalen van het dagelijkse leven en een coach zijn.

Ten slotte kan er uit dit onderzoek geconcludeerd worden dat er heel wat mogelijkheden zijn voor ouders om te participeren binnen deze opleiding en het onderwijs in het algemeen. Toch zal de opstart van zo een klankbordgroep veel tijd en energie vragen die toch de moeite waard is om erin te steken.

Bibliografie

Boeken

Beun, M., (2014). Ouderen en welzijn van nu. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Brinkman, J., (2014). De Vragenlijst. Een goed meetinstrument voor toepasbaar onderzoek. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers bv.

Buffel, T., De Donder, L., De Witte, N., Dury, S., Verté D., (2011). Doe mee! Over ouderen en maatschappelijke participatie. West-Vlaanderen: Provinciebestuur.

De Graaf, J., Tieleman, M., (2013). Ontwikkelingsgerontologie. Boom: Lemma.

Demeester, L., Moerenhout, M., Sierens, R., (2013). Levens lopen anders, Over actief ouder worden. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Heylen, D., Verbeeck, I., Vermeulen, L., Verreyt, I., & Vervliet, V., (2011). Socialezekerheidsrecht, Toegepast. Antwerpen-Cambridge: Intersentia.

Messelis, E., Van Assel, A., (2012). Leren, niet verleren, Voor wie ouderen wil ondersteunen bij leren. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Meysman, L., Vanderhoeven, J.L., (2008). Paper, project of scriptie, van muisklik tot tekst. Leuven: Acco.

Pahor, M., Tervaskanto-Maentausta, T., Vyt, A. (2015). Interprofessional education in Europe: Policy and practice. Antwerpen-Appeldoorn: Garant.

Timmer, S., (2014). eHealth in de langdurige zorg: De praktijk van de ouderen- en gehandicaptenzorg. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Verbeeck, G., (2010). De cliënt centraal, wat nu? Management van vraaggerichte en vraaggestuurde zorg. Amsterdam: Reed Business.

Vyt, A., (2013). Interprofessioneel en interdisciplinair samenwerken in gezondheid en welzijn. Antwerpen-Appeldoorn: Garant.

Niet commerciële documentatie

Basisschool "Het Talent" (2012). Werkwijze Klankbordgroep Haalbaarheidsstudie realisatie onderwijsvoorziening [Verslag] Nijmegen.

CSG Willem de Zwijger (2013). Reglement klankbordgroep [Reglement] Schoonhoven.

De Clercq, C., (2015). Biomedische aspecten van veroudering [Presentatie] Hasselt: PXL Hogeschool Limburg – departement Ouderenzorg.

Delbeke, E., (2015). Interculturaliteit in de ouderenzorg, omgaan met diversiteit. [Presentatie] Hasselt: PXL Hogeschool Limburg – departement Ouderenzorg.

Giedts, A., (2013). Normale veroudering. [Presentatie] Hasselt: PXL Hogeschool Limburg – departement Ouderenzorg.

Grommen, W. (2013) Beleids – en adviesorganen [Richtlijn] Hasselt: Hogeschool PXL, Departement Healthcare

Grommen, W. (2013). Competentieprofiel Professionele bachelor in de interdisciplinaire ouderenzorg [Richtlijn] Hasselt: Hogeschool PXL, Departement Healthcare.

Grommen, W. (2015). Opleidingsprogramma academiejaar 2015-2016 [Richtlijn] Hasselt: Hogeschool PXL, Departement Healthcare.

Jukema, J., Smit, C. (2014). Klankbordgroep Ouderen opleiding Toegepaste Gerontologie/ Lectoraat Innoveren in de Ouderenzorg [Richtlijnen] Zwolle: Hogeschool Windesheim.

Moerenhout, M., (2013). Beeldvorming over ouderen. [Brochure] Brussel: Vlaamse Ouderenraad vzw.

MOVISIE (2008). Zilveren kracht: Mobiliseren van mensen met levenservaring [Brochure] Utrecht.

Van der Craats, D., Van Rijn, J. (2013). De kenmerken van een succesvolle klankbordgroep voor de Nederlandse Elasmobranchen Vereniging [Scriptie] Leeuwarden: Hogeschool Van Hall Larenstein.

Verté, D. (2006-2007). Onderzoek naar de maatschappelijke participatie van de Vlaamse 60-plusser [Scriptie] Brussel: Vrije universiteit Brussel, faculteit voor psychologie en educatiewetenschappen.

Vyt, A., (2012). Interdisciplinair opleiden voor gezondheidszorg en welzijnswerk- reflectie op basis van een Europees onderzoek en 25 jaar interdisciplinair onderwijs in Gent. [Presentatie] Gent: Artevelde Hogeschool – interdisciplinair opleiden.

Internet

Atrium (s.d.). Over geriatrie. Geraadpleegd op 10 december 2015, op <https://www.atriummc.nl/home/patienten-bezoekers/poliklinieken-afdelingen/klinische-geriatrie/over-geriatrie/de-geriatische-patient/>.

Belgische federale overheidsdiensten (2014). Bedrijfsvoorheffing: invloed van uw burgerlijke staat en inkomsten van uw partner. Geraadpleegd op 3 november 2015, op http://www.wedden.fgov.be/tax/tax_spouse.htm.

Belgische federale overheidsdiensten (2015). Structuur van de bevolking volgens leeftijd en geslacht: België. Geraadpleegd op 15 februari 2016, op <http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/bevolking/structuur/leeftijdgeslacht/belgie/>

Bontenbal, R. (2010). Klankbordgroep. Geraadpleegd op 3 november 2015, op <http://werken-aan-projecten.nl/projectorganisatie/klankbordgroep/>.

Budding, R. (2016). REDICHEM KLANKBORDGROEP. Geraadpleegd op 24 februari 2016, op <http://www.redichem.nl/home-72573/al-het-nieuws/71-actueel/2923-redichem-.klankbordgroep>.

Friesen, T. (2015). Beleidsplan klankbordgroepen. Geraadpleegd op 24 februari 2016, op <http://www.seniorenraadwaalre.nl/images/Beleidsplanklankbordgroepen.pdf>.

Grommen, W. (2013). Bachelor na bachelor in de interdisciplinaire ouderenzorg. Geraadpleegd op 3 november 2015, op <http://www.pxl.be/Pub/Opleidingen/Bachelor-Na-Bachelor/Bachelor-na-bachelor-in-de-Interdisciplinaire-ouderenzorg.html>.

Harbers, M. (2014). Wie behoort tot de doelgroep ouderen?. Geraadpleegd op 10 december 2015, op <http://www.nationaalkompas.nl/preventie/gericht-op-doelgroepen/ouderen/wie-behoort-tot-de-doelgroep-ouderen/>.

Hoorcollege (2015). Geraadpleegd op 18 december 2015, op http://www.eur.nl/ttc/studenten/studeren_communiceren/zelfstudie/actief_studeren/onderwijsvormen/hoorcollege/.

Lambrecht, E. (s.d.). Wat is geriatrie. Geraadpleegd op 10 december 2015, op <http://www.geriater-lambrecht.be/pages/geriatrie.html>.

Moons, D., Noppe, J., Pauwels, G. (2012). SVR-Webartikel. Wie participeert niet? Geraadpleegd op 14 januari 2016, op file:///C:/Users/User/Downloads/SVR_webartikel_2012_9_participatie_ouderen.pdf.

Nationaal Kompas Volksgezondheid (2014). Wat is sociaal economische status?. Geraadpleegd op 17 december 2015, op <http://www.nationaalkompas.nl/bevolking/segv/wat-is-sociaaleconomische-status/>.

Onderwijslexicon (2012). Geraadpleegd op 18 december, op <https://www.kuleuven.be/onderwijslexicon/index.php>.

Van Dale uitgevers (2015), Klankbord. Geraadpleegd op 3 november 2015, op http://www.vandale.be/opzoeken?pattern=klankbord&lang=nn#.VnL3-tJ_Oko.

Van Dale uitgevers (2015), Urbanisatie. Geraadpleegd op 3 november 2015, op http://www.vandale.be/opzoeken?pattern=urbanisatie+&lang=nn#.VnMAMtJ_Oko.

Vanderleyden, H., Heylen, L. (2015). Actief op oudere leeftijd: Lust of last?. Geraadpleegd op 3 november 2015, op <http://sociaal.net/analyse-xl/actief-op-oudere-leeftijd/>.

Welkom bij de vakgroep Gerontologie (GERO) (2007). Geraadpleegd op 10 december 2015, op http://www.vub.ac.be/GERO/Onthaalpagina_Dutch.html.

Zuster Jansen (2015). Gerontologie. Geraadpleegd op 10 december 2015, op <http://www.zusterjansen.nl/zorgkompas/gerontologie>.

Vlaamse Overheid (2013). De kracht van het engagement. De vermaatschappelijking van de zorg in de dagelijkse praktijk. Geraadpleegd op 10 december 2015, op <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/de-kracht-van-het-engagement-de-vermaatschappelijking-van-de-zorg-in-de-dagelijkse-praktijk-1>.

Artikels

Bowling, A., Iliffe, S., (2011). Psychological approach to successful ageing predicts future quality of life in older adults. BioMed Central, 13, 1-10.

Mondelinge bron

SAR Hasselt , Mondelinge mededeling. Focusgesprek, 21 maart 2016.

SAR Houthalen-Helchteren , Mondelinge mededeling. Focusgesprek, 18 maart 2016.

SAR Kortesseem, Mondelinge mededeling. Focusgesprek, 3 maart 2016.

Abstract

ACADEMIEJAAR: 2015-2016

NAAM: Mathijs en Wouters

VOORNAAM: Lotte en Katrien

CONTACT: lotte-mathijs@hotmail.com en katrien_wouters_8@hotmail.be

INHOUDSDESKUNDIGE

Wouter Grommen

Opleidingscoördinator Bachelor-na-bacheloropleiding Interdisciplinaire Ouderenzorg

PXL Hogeschool Limburg – Guffenslaan 39 – 3500 Hasselt

TITEL: *Klankbordgroep ouderen binnen de BaNaBa-opleiding Interdisciplinaire Ouderenzorg: voor en door ouderen*

ABSTRACT

Er is een toenemende vergrijzing aan de gang, waar niet onderuit kan gekomen worden. Met deze bachelorproef wordt getracht deze vergrijzing om te zetten in mogelijkheden om ouderen te verbinden aan het onderwijs en de gezondheidszorg.

Om hier rekening mee te houden werd de volgende onderzoeksvraag opgesteld: *“Op welke vlakken en hoe kunnen ouderen een actieve rol of functie opnemen als klankbordgroep binnen de opleiding interdisciplinaire ouderenzorg?”*

Om tot een goed antwoord op deze vraag te komen, werd eerst een theoretische uiteenzetting gedaan. Dit deel bevat vier hoofdstukken: definiëring van ouderen (1), ouderen en participatie (2), de BaNaBa-opleiding Interdisciplinaire Ouderenzorg (3) en klankbordgroep (4). Uit de literatuur werd er tot volgende conclusie gekomen: er bestaat geen homogene groep van ouderen, die bijgevolg op heel wat manieren kunnen participeren in de maatschappij. Toch is er nood aan professionals die zich tot expert omvormen in de ouderenzorg en die interdisciplinair kunnen samenwerken. Door het vormen van een klankbordgroep kan het dagelijkse leven van ouderen gelinkt worden aan de opleiding om deze professionals de juiste elementen aan te reiken.

Vanuit deze onderzoeken en conclusies werd er overgegaan naar een tweede deel, nl. de praktijk. Deze bevat de methodologie (1) van het gevoerde onderzoek, de resultaten (2) die verkregen werden via face-to-face focusgesprekken, de adviezen (3) die hieromtrent konden geformuleerd worden en een samenvattende tabel (4). Uit dit praktijkonderzoek zijn heel wat goede elementen naar voor gekomen. Hieruit bleek dat interesse en inzet in de ouderenzorg de belangrijkste drijfveer moet zijn om toe te treden tot een klankbordgroep en dat de deelnemers een luisterend oor, alsook een stem zijn voor hun achterban.

Daarnaast werd er een discussie en reflectie geschreven omtrent het proces van de bachelorproef, waarin de moeilijkheden en de sterktes werden uitgeschreven.

Op de centrale vraag werden heel wat hoopvolle en veelbelovende adviezen geformuleerd. Toch moet er rekening gehouden worden dat het opstarten van een klankbordgroep nog tijdsintensief zal zijn, maar zeker de moeite waard is!

TREFWOORDEN: Klankbordgroep – gerontologische ouderen – BaNaBa IOZ

COLLATIE : 77 pagina's waarvan 10 pagina's bijlagen

Bijlagen

Bijlage 1: PowerPoint presentatie focusgesprekken

Bachelorproef

Klankbordgroep ouderen binnen de BaNaBa-
opleiding Interdisciplinaire Ouderenzorg:
voor en door ouderen

Wie zijn we?

- ☞ Lotte Mathijs → verpleegkundige: WGK
- ☞ Katrien Wouters → maatschappelijk assistente
- ☞ Seppe Vanhex → promotor eindwerk en maatschappelijk assistent: Familiehulp
- ☞ Wouter Grommen → inhoudsdeskundige eindwerk, opleidingscoördinator en verpleegkundige: Cura

PXL

- ☞ PXL Hogeschool Limburg
  - ☞ Departement Healthcare
    - ☞ Vervolgopleiding
      - ☞ Bachelor-na-Bacheloropleiding Interdisciplinaire Ouderenzorg

De opleiding

Een opleiding die het **verouderingsaspect** benadert vanuit een **interdisciplinaire** ooghoek; dit zowel op **gerontologisch** (= de gezonde oudere), als **geriatrisch** (= de kwetsbare oudere) vlak, vanuit een **empowerende** visie en waarbij er **maximale participatie en autonomie** is van de oudere!

- ☞ **Innovatie** is binnen de opleiding een kernbegrip
- ☞ De opleiding wordt georganiseerd i.s.m. intra- en extramurale ouderenzorgorganisaties

Opbouw

De opleiding is opgebouwd uit verschillende blokken waar ouderen steeds in kunnen participeren. In deze blokken wordt er gewerkt met hoorcolleges, werkcolleges en practica.

- ☞ *Blok 1:* Interprofessioneel samenwerken
- ☞ *Blok 2:* De oudere in de maatschappij (gerontologie)
- ☞ *Blok 3:* De kwetsbare oudere (geriatrie)
- ☞ *Blok 4 en 8:* Stage binnen een organisatie voor ouderen
- ☞ *Blok 5:* Keuze uit geriatrie en gerontologie
- ☞ *Blok 6:* Kwaliteit in het team
- ☞ *Blok 7:* Bachelorproef

Voor wie?

- ☞ Verpleegkundigen
- ☞ Ergotherapeuten
- ☞ Maatschappelijk assistenten
- ☞ Kinesisten
- ☞ ...

- ☞ Kortom iedereen binnen de gezondheidszorg

Doel?

- ☞ Expert worden in de ouderenzorg
- ☞ Aangezien DE oudere niet bestaat en deze groep steeds heterogener wordt, moet er steeds kunnen ingespeeld worden op de mogelijkheden en behoeften van deze groep

Bachelorproef

De opleiding wil zich steeds aanpassen aan de noden en behoeften van ouderen; wie weet echter beter welke deze zijn dan ouderen zelf?!
Dit belangrijk element ontbreekt!

- ☞ Doel = een eerste aftoetsing voor het integreren van een klankbordgroep ouderen binnen de BaNaBa IOZ
- ☞ Wat vinden ouderen hierin zelf belangrijk
- ☞ Wie moeten deze ouderen zijn?
- ☞ ...

Bachelorproef: theorie (1)

Definiëring van ouderen

- ☞ DE oudere bestaat niet
- ☞ Heterogene groep
- ☞ Wanneer behoort men tot de groep 'ouderen'?
- ☞ Gerontologie en geriatrie
- ☞ Actief ouder worden: geen afrastering tussen rusten, werken en leren

Bachelorproef: theorie (2)

Ouderen en participatie

- ☞ Politieke participatie: ↓
  - ☞ *Rechtstreeks*: pol. Partij, vakbond, ...
  - ☞ *Onrechtstreeks*: gemeentebeleid, organisaties die activiteiten voor ouderen organiseren, ...
- ☞ De Vlaamse Ouderenraad
  - ☞ Belangen van ouderen verdedigen
  - ☞ Ouderen meer inspraak in het beleid → *ouderenparticipatie!!*
  - ☞ Active ageing

Bachelorproef: theorie (3)

- ☞ Actief ouder worden op een aantal domeinen:
  - ☞ Langer werken
  - ☞ Gezondheid en zorg voor anderen én zichzelf: **PREVENTIE!**
  - ☞ Actieve oudere burger: politiek
  - ☞ Sociale en culturele participatie
  - ☞ Levenslang leren
  - ☞ Gelijke kansen op actief ouder worden
  - ☞ Solidariteit tussen de generaties

Bachelorproef: theorie (4)

De BaNaBa-opleiding

- ☞ Zie eerder

Klankbordgroep

- ☞ = Een speciaal samengestelde groep mensen die als luisterend oor fungeren, advies verlenen, hun mening geven en zelf geen beslissingen nemen.
- ☞ Nieuwe inzichten krijgen
- ☞ Ervaringsdeskundigen
- ☞ Signaalfunctie

Bachelorproef: praktijk

- ☞ De mening horen van ouderen om steeds aangepast te kunnen blijven aan hun noden, vragen, behoeften, ...
- ☞ Een klankbord gaan creëren dat als spreekorgaan fungeert voor de achterban.
- ☞ Wat vindt u belangrijk dat dit klankbord moet doen?
- ☞ A.d.h.v. de vragenlijst hierop een antwoord proberen te vinden.

Hartelijk bedankt voor
deze samenwerking,
ervaring en informatie!

Bijlage 2: Informed consent

**Klankbordgroep ouderen binnen de BaNaBa opleiding Interdisciplinaire ouderzorg:
voor en door ouderen**

***Praktijkonderzoek: Op welke vlakken en hoe kunnen ouderen een actieve rol of
functie opnemen als klankbordgroep binnen de opleiding interdisciplinaire
ouderenzorg***

Ik ondergetekende, ..., verklaar hierbij dat ik, als participant aan een onderzoek van de PXL Hogeschool Limburg, departement Healthcare deelneem binnen de focusgroep **Hasselt / Kortesseem / Houthalen-Helchteren** (schappen wat niet past).

(1) de nodige informatie heb verkregen over het project. Die geeft uitleg over de vragen die tijdens het onderzoek zullen worden aangeboden. Op elk ogenblik wordt me de mogelijkheid geboden om bijkomende informatie te verkrijgen.

(2) totaal vrijwillig deelneem aan het onderzoek.

(4) de toestemming geef aan de proefleiders om mijn resultaten te bewaren, te verwerken en te rapporteren.

(5) op de hoogte ben van de mogelijkheid om mijn deelname aan het onderzoek op ieder moment stop te zetten.

(6) ervan op de hoogte ben dat ik een samenvatting van de onderzoeksbevindingen kan krijgen.

Gelezen en goedgekeurd te .....(plaats) op ...../...../2016 (datum)

Handtekening

Alvast bedankt voor de medewerking!

Lotte Mathijs en Katrien Wouters (Studenten PXL Hogeschool Limburg)

Seppe Vanhex (Promotor bachelorproef)

Wouter Grommen (Inhoudsdeskundige bachelorproef)

Bijlage 3: Interview KBG coördinator Hogeschool Windesheim

Beste,

Wij zijn studenten BaNaBa interdisciplinaire ouderenzorg vanuit de hogeschool PXL België. In functie van onze bachelorproef doen wij onderzoek naar het integreren van een klankbordgroep ouderen binnen onze opleiding. Om een beter beeld te krijgen over het gegeven klankbordgroep hebben wij een korte vragenlijst opgesteld hieromtrent. Wij zouden het een grote hulp vinden moest u deze willen invullen. Hiervoor vragen wij slechts 20 minuten van uw tijd.

Alvast bedankt, Lotte en Katrien!

- 1) Waarom hebt u de stap ondernomen om een klankbordgroep (KBG) ouderen te integreren in uw opleiding?
- 2) Wat is het doel van deze klankbordgroep?
- 3) Op basis van welke eigenschappen stelt u deze klankbordgroep samen?
  - a) *Over welke competenties moeten de leden volgens u beschikken?*
  - b) *Op welke manier selecteert u deze ouderen zodat zij representatief zijn voor de andere ouderen?*
- 4) Welke rol moeten de leden volgens u opnemen in de KBG?
  - a) *Welke functies nemen zij op binnen de opleiding (vb. actieve of passieve deelname binnen de opleiding)?*
- 5) Welke taken en bevoegdheden hebben de leden van de klankbordgroep (vb. evaluatie van studenten)?
- 6) Wat is uw functie binnen de KBG?
- 7) Bezit u over officiële documenten i.v.m. de KBG?
- 8) Zijn er specifiek juridische maatregelen getroffen omtrent de KBG ouderen?
- 9) Heeft de KBG ook mogelijkheden tot het aanbrengen van nieuwe thema's of worden deze opgelegd door de opleiding zelf?
- 10) Hoeveel keer per jaar komen jullie samen en vanwaar deze keuze om dit aantal keren samen te komen?

Bijlage 4: Interview KBG lid Hogeschool Windesheim

Beste,

Wij zijn studenten BaNaBa interdisciplinaire ouderenzorg vanuit de hogeschool PXL België. In functie van onze bachelorproef doen wij onderzoek naar het integreren van een klankbordgroep ouderen binnen onze opleiding. Om een beter beeld te krijgen over het gegeven klankbordgroep hebben wij een korte vragenlijst opgesteld hieromtrent. Wij zouden het een grote hulp vinden moest u deze willen invullen. Hiervoor vragen wij slechts 20 minuten van uw tijd.

Alvast bedankt, Lotte en Katrien!

- 1) Waarom hebt u de stap ondernomen om in de klankbordgroep (KBG) ouderen te stappen?
- 2) Wat is het doel van deze klankbordgroep?
- 3) Over welke eigenschappen moet een lid van de klankbordgroep volgens u beschikken?
  - c) *Welke competenties?*
- 4) Welke rollen neemt u op als lid van de KBG?
  - b) *Welke functies neemt u op binnen de opleiding (vb. actieve of passieve deelname binnen de opleiding)?*
- 5) Welke taken en bevoegdheden hebt u als lid van de klankbordgroep (vb. evaluatie van studenten)?
  - a) *Vorbereidende taken?*
  - b) *Administratieve taken?*
- 6) Zijn er officiële documenten binnen de KBG?
- 7) Krijgt u de mogelijkheid om nieuwe thema's aan te brengen?
- 8) Hoeveel keer per jaar komen jullie samen en vanwaar deze keuze om dit aantal keren samen te komen?

Bijlage 5: Vragenlijst

Beste,

Wij zijn twee studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding Interdisciplinaire ouderenzorg.

Wij schrijven een bachelorproef over het integreren van een klankbordgroep binnen onze opleiding. Het theoretische deel is achter de rug. Voor het praktijkgedeelte hebben we uw mening nodig.

Dit is tevens de bedoeling van de focusgesprekken. Wij willen uw ideeën horen over dit concept. Wat vindt u belangrijk en welke meerwaarde kan dit hebben.

Wij hebben enkele vragen opgesteld, die wij samen met u gaan overlopen op de afgesproken datum. Ter info hebben we enkele termen uitgelegd. Zij staan in het *schuin* gedrukt. Op blz. 4 vindt u een beschrijving van 5 rollen die de studenten moeten opnemen bij deze opleiding. We hebben een vertaalslag gemaakt naar hoe deze rollen er zouden kunnen uitzien voor senioren.

Indien u dit wenst, kunnen deze resultaten naar u teruggekoppeld worden.

Alvast hartelijk bedankt!

Met vriendelijke groeten,
Lotte Mathijs en Katrien Wouters

Vragen

- 1) Samenstelling van de focusgroep
  - a) Man/vrouw
  - b) Burgerlijke staat
  - c) Leeftijd
  - d) Cultuur
  - e) Scholingsgraad (sociaal – economische status)
  - f) Welk werk hebt u gedaan?
  - g) Woongelegenheid (platteland, stad): urbanisatie

- 2) Wat is voor u een klankbordgroep?
Hoe ziet u dit in de praktijk? (doel)
- Feedback geven, overleggen, informatie uitwisseling
  - Innovatie
  - Aantal samenkomsten
  - Aantal contacturen
  - Mate van voorbereidende informatie
  - Verslaggeving
- 3) Welke rollen neemt u op binnen de vereniging waarbij u aangesloten bent? Welke rollen zou u binnen de klankbordgroep willen opnemen? (competentieprofiel)
- Informereren
  - Consulteren
  - Adviseren
  - Coproduceren: *steeds samen met een andere partij*
  - Zelfbeheer: *zelf tot een goed eindresultaat komen*
- 4) Hoe ziet u de functie als lid van een klankbordgroep? (competentieprofiel)
- Welke rol (*In onze opleiding hebben de studenten een aantal rollen te vervullen: expert, coördinator, innovator, coach en professional. Wij hebben deze vertaald naar rollen voor de senioren. Op blz. 4 vindt u deze rollen uitgeschreven.*)
  - Profiel (*Beschrijving van iemands eigenschappen.*)
  - Competenties (*Combinatie van kennis, vaardigheden en attitudes nodig om bv een beroep of functie te kunnen uitoefenen.*)
- 5) Welke soort les of inhoud spreekt u het meest aan om binnen te participeren? (werkwijze)
- Hoorcollege =*spreker legt uit en studenten luisteren (minder interactief)*
  - Werkcolleges =*wat uitgelegd wordt in de hoorcolleges wordt nu op een actieve manier verder besproken en er wordt eventueel op geoefend.*
  - Practicum =*praktijk, actief leren.*
- 6) In welke vorm zou u graag willen participeren binnen de opleiding? Gelinkt aan rollen evt.
- Passief: *mee de lessen volgen zoals de studenten*
  - Actief: *feedback geven aan de studenten, lesgeven, participeren binnen bachelorproef, integratieopdracht, avondseminarie...*

7) Wat vindt u van het participeren binnen het opleidingsbureau van de opleiding? In welke mate vindt u dit een meerwaarde?

- *Het opleidingsbureau is een moment waar zowel lectoren als studenten leerkrachten, leerlingen en in de toekomst eventueel ouders verbeteringen kunnen bespreken.*

8) Welke zijn uw verwachtingen ten opzichte van ons?

- *School (VB. Welke informatie verwacht u te krijgen vooraleer u wil deelnemen aan lessen?)*
- *Eindwerk (VB. Een terugkoppeling na het schrijven van het eindwerk?)*

9) Hoe kunnen we ouders rekruteren binnen een klankbordgroep?

a) Diversiteit binnen de klankbordgroep: in welke mate vindt u het belangrijk dat er diversiteit is binnen een klankbordgroep?

b) Voorbereidende informatie ter beschikking stellen vb. thema's die aan bod komen voorstellen of dat u zelf thema's aanhaalt.

c) Aantrekkelijk maken van de opleiding. Wat vindt u belangrijk om in de opleiding te stappen? En waarom zou u anderen aanraden dit ook te doen?

d) Welke thema's spreken u aan?

- *Zorg met aandacht: HET GOEDE DOEN [De cliënt voor ogen houden] OP DE GOEDE MANIER [Je zit daarbij in een zorgrelatie] OM DE GOEDE REDEN. [Niet omdat jij iets wilt].*
- *Zorgoverleg: wanneer een thuiszorgsituatie complex wordt, kan er een zorgoverleg gevraagd worden. Alle betrokken hulpverleners worden samen met de cliënt/patiënt en alle betrokkenen rond de tafel gezet om op die manier ideeën en meningen uit te wisselen.*
- *Ouderenmis(be)handeling: ouders kunnen in situaties terecht komen waarin ze opzettelijk of onopzettelijk mishandeld worden.*
- *Narratieve zorg: bij narratieve zorg wordt er gewerkt met het levensverhaal van ouders. Op welke manieren kan dit een meerwaarde bieden?*
- *Waarderende benadering: deze benadering vertrekt vanuit de positieve eigenschappen, de sterktes van de patiënt/cliënt. Het is een ondersteunende benadering.*
- *Lessen rond transfer: hoe kunnen we best iemand transfereren?*
- *Communicatielessen: vb. gesprek met een dementerende oudere.*

- Lessen omtrent ICF 'International Classification of Functioning': *het beschrijft de gezondheidstoestand van iemand. Iemands gezondheid is met behulp van de ICF te karakteriseren in lichaamsfuncties en anatomische eigenschappen, activiteiten en participatie. Gezondheid is aldus te beschrijven vanuit lichamelijk, individueel en maatschappelijk perspectief. Aangezien iemands functioneren - en problemen daarmee - plaatsvinden in een bepaalde context, bevat de ICF ook omgevingsfactoren.*
- Andere thema's?

De vijf rollen

Hieronder volgt een opsomming van de definities waar er een vertaalslag is gemaakt naar de klankbordgroep (Grommen, 2013).

De 5 rollen die kunnen toegepast worden binnen de verschillende onderwijsvormen zijn:

1. Expert
2. Coördinator
3. Innovator
4. Coach
5. Professional

Expert

De oudere kan als ervaringsdeskundige aangeven wat er binnen de geriatrie en gerontologie speelt opdat er gespecialiseerde zorg op maat aan de oudere cliënt gegeven kan worden. Het verlenen van deze expertise gebeurt op basis van ervaring en deskundigheid, houdt rekening met de autonomie van de oudere cliënt en kan aangeven hoe een oudere cliënt empowered kan worden.

Coördinator

Kan niet worden opgenomen door leden van de klankbordgroep.

Innovator

De innovator kan aangeven welke gerontologische interventies en geriatrische zorgverlening kwaliteit bevorderen door mee te denken met innovatieve acties in de ouderenzorg. Innovator kan men zijn binnen projecten zoals de bachelorproef, aanhalen van nieuwe thema's die voor professionals verdoken liggen e.d.

Coach

De coach levert vanuit zijn deskundigheid een actieve bijdrage aan de kwaliteit van het professioneel handelen van het interdisciplinair team.

Professional

De participerende ouderen binnen de klankbordgroep kunnen zich professionaliseren als ervaringsdeskundige.

